

zeruko ARGIA

INDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA: 6 PEZETA

ZORIONAK?

Gaiñean ditugu Eguberriak.
Iru jokaera.

Eguberriaz poztea (zaharrena). Fededunak dira, fededun iraun nahi dute, Elizaren artaldean zintzo. Eutsi ohitura onei. "Ator, ator, mutil, etxera".

Eguberriaz baliatzea (ajolakabe-ena). Sinistu ez sinistu, ardure gutxi, edo batere ez. Zertarako bizia konplika? Jan eta edan dezagun.

Eguberriaz min artzea (gazte-ena). Gnduak. Giza-ilketak. Gosea. Arrazakeria India. Pakistan. Zuriak eta beltzak. Mundua bere gorroto zerrian utziaz, gu emen elkarri "zorionak" esaka. Kanpora itxurake-riak.

Bergson filosofo ezagunari 1927an Literatura Nobel Saria eman zioten, alako idazle bikaina zeneta. Saria jasotzerakoan itzaldi gogoangarria egin zuen. "Etengabe aunditzen ari da munduaren gorputza (teknikaren aurrerapenak-eta). Espirituaren aldetik berdin aunditzea dagokio arrisku itzalak gerta ez di- tezen. Gorputza eta gogoa, azala eta arnasa, dabiltzala bateratsu. Anima txiki geratzen ari zaio gi- zadiari. Anima-eraskin bat behar da. Espirituzko gehigarri bat. Espiritu gehiago".

Geroztik amaika bider aipatu di- ra itzok. Kasu aundirik ez zitzaion egin, baiña bai ederki damutu ere. Gerrateak ifioizkorik ugarietak izan dira. Gorputza geroz aundiago. Espiritua, tankera batekoa izan or- dez, geroz txikiago.

Espiritu itzak jende asko kope- tillun, kezkatu jartzen du, edo ase- rre, sutan ez bada. Ba-derizkie en- gaiñagarri bat dela, aitzaki bat, be- heko prolemetatik iheska ibiltzeko, dena dagoenean uzteko: aberasta- sunen banaketa, langileen eskabi- deei, janariaren garestitzei... Eta arrazoi-izpirik ez dutenik ez nuke esango.

Baiña Eguberriaz ari gara-ta, gauza zuzena izango da espiritua eta onen premia aipatzea, zentzu jatorrean ordea, Ebanjelioko zen- tzu eta esan-nahi sendoan. Gehiegi duguna ez bait da espiritua. Ge- hiegi duguna espiritu-eza da, edo sasi-espiritua.

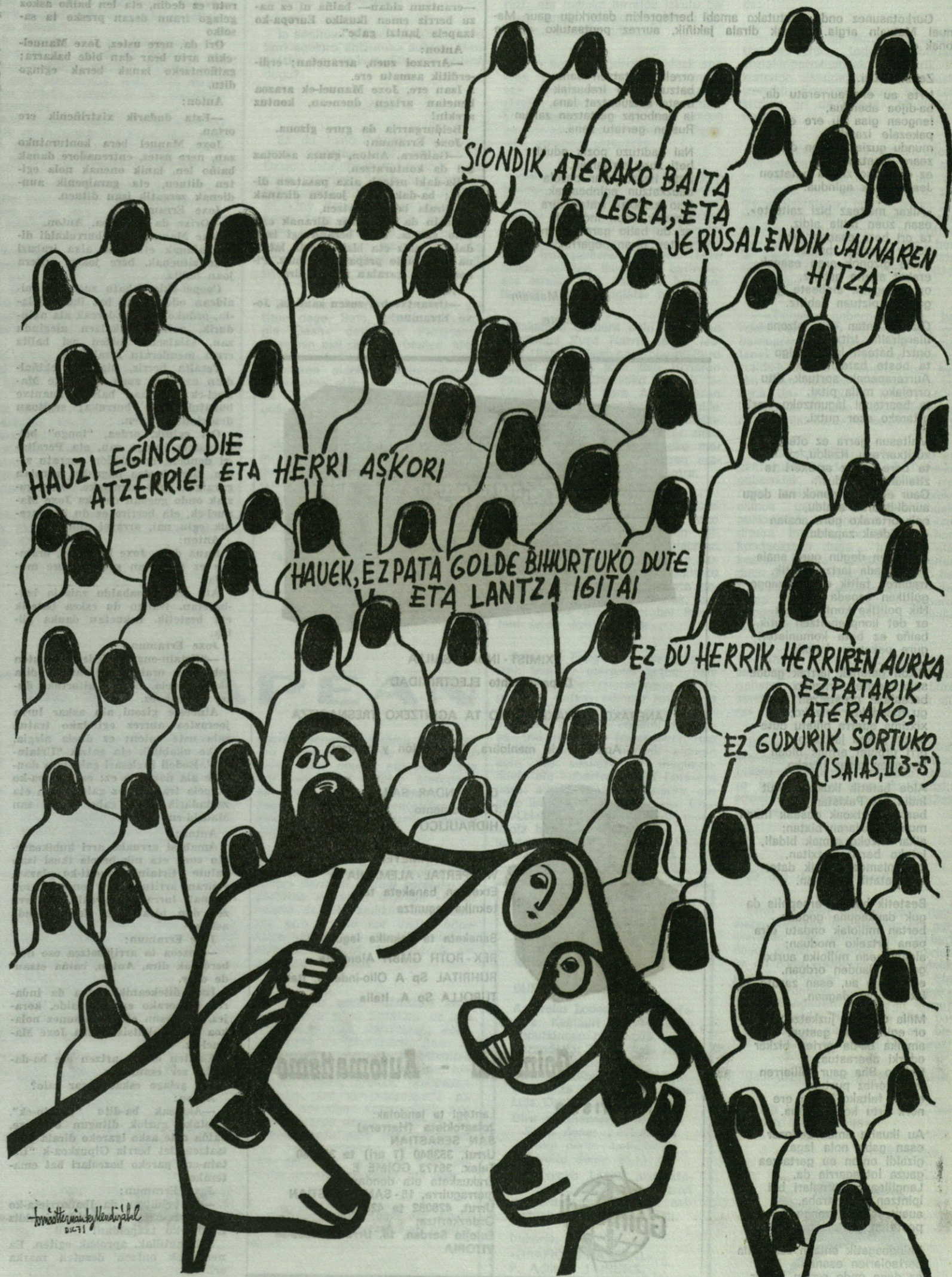
Kristau-espiritu mardula berriro aurkitu nahi badugu, Liburu San- tuetara jo dezagun beldurrik gabe. Ebanjelioko muña irakurtzen, go- gortasun betean irakurtzen, gizar- te bezala irakurtzen asi beharko dugu noizpait. Ona emen "Zorion- ak" (ez auzokoari, bizkarrean joaz, denbora pasa, kaixo motel, esan ohi dioguna): "Zorioneak behar- tsuak, negarretan daudenak, bihoz- perak, zuzenagatik gose-egarri di- renak...". "Atozte, nere Altaren be- deinkatuok, gose nengoen, egarri, arrotz, gaixo, giltzapean...". Au du- gu kristau-espiritua.

Eta orain, asierara itzuliaz, asmo zehatz bat, langaillu osasungarri bat izan ditekela deritzat. Parroki, erri, eskualde, barruti eta Estadu bakoitzean, garaiz eta buruz anto- latutako billera bat egin urtero, Eguberriak inguratzerako, kristau- erriaren azterketa modua eta era- kusegarri izan dedin, eguneroko bi- zitzatik puntu mingarrienak auka- ratuaz, argi ta garbi jakin dedin ausartzen ote garan ala ez, elkarte eta erri geranez, Jesukristoren es- pirituarekin geure buru eta bizi- rak konparatzen, behar direnak utzi edo zuzentzeko, eta zein bidez, egiazko bihotz-bihurketa eta meta- noia iristeko.

I. BUJANDA

NON ZER

- SARRERA EDERRA, JAUNAKI!
Larresoro ... 3 garrenean
- LANTEGITIK
Ugalde ... 3 garrenean
- IPAR ALDEKO HAIZEAK
Camblong ... 7 garrenean
- GAZI-GAZAK
Abeletxe ... 10 garrenean
- DROGAZALEAREN MUNDUA
Torrealday ... 13 garrenean
- JESUSEN JAIOTZA GURE ELIZETAKO ARTE-LANETAN
Lekuona ... 14 garrenean

PAKEA

BERTSO BERRIAK

Gurkotasunez ondo osatutako amabi bertsorekin datorkigu gaur Manuel Matxain argia. Arenak dirala jakini, aurrez pentsatuko dezute onak dirala.

Zeuek ikusi.

Urte au ere aurreratu da, ba-dijoa abendua, lengoan gisa au ere ez da pakezale izandua; mundu guzia ikusten det nik zeoro erretxindua, ez degulako zintzo betetzen Jesukristo-k agindua.

«Alkar maiteaz bizi zaitezte», esan zuen milla aldiz, ta ori bera esango luke berriz etorriko balitz; baiña gizonok aren esanak erabat aztuta gabiltz, orretxengatik ainbeste gerra gaur ia piztuan dabiltz.

Gizaldi ontan orra gizona illargiraño iritxi, ontzi batean lurretik igo ta beste batean jexi. Aurrerapenak sortuak ditu orrelako milla pitxi, ta beartsuei laguntzeko, zer? ortarako ezer gutxi.

Maitasun garra ez ote zaigu zoritxarrean itzaldut, ta bere orde arrokeri ta zitalkeria ugaldut? Gaur egunean danok nai degu aundi-itxuran azaldut, naiz ortarako gure anaien eskubideak zapaldut.

Zapaltzen degun gure anaia asten bada jartzen zutik, trabaren faltik ez du izango goitikan ezpada beetik. Nik politika kontu oietan ez det konprenditzen tutik, baiña ez bota komunisteri gure pekatuen kulpik.

Gizon geienok jarriak gaude suge gorrien antzeko, berealaxe prestatzen gera gu mendekoa jotzeko; xixtima ederra billatu dute emen pakea jartzeko, erri probiei armak bidali lenbailen alkar iltzeko.

Alde batetik ikusten ditut India eta Pakistan, bertan aurtxoak goseak iltzen mundu guziaren bixtan; alkar iltzeko armak bidali, jateko berriz gutxitan, komunismoa ortatik dator amarretatik zortzitan.

Bestetik berriz Persepolis da guk daukaguna goguan, bertan milloiak ondatu dira pena artzeko moduan; aldamenen milloika aurtxo goseak dauden orduan, eskandalo au, esan zazute itxuraz ote dagan.

Milla milloika juzkatzen dute or egin duten gastua, amaika ba-da errien bizkar ederki aberastua. Dalako Sha gaur ibiliarren aundikeriaz puztua, ez da faltako berari ere nor artu kontu estua.

Au ikusita emen zedozer esan gabe nola laga? gizaldi ontan au gertatzea gauza lotsagarria da. Langillearen jornalari bai ipintzen diote traba, auzentat nola izango dute pestetan gastatzen bada?

Beingoagatik entzun zazu Sha bertsolarien esana, ez dago ondo errien bizkar

orrela gastatzen dana; batzuentzako irabaziak beste batzuentzat lana, ia denboraz gertatzen zaizun Rusian gertatu zana.

Nai badituzu pozik eduki beti zure erritarrak, bete itzazu bear bezela daukatzun eginbearrak. Oso exkakak izaten dira gizonak ditun indarrak, ez du balio garaia joanda egiten diran negarrak.

Manuel Matxain
Aiete

NERE BORDATXOTIK

Anton:
—Itza eman zuen bezelaxe, Joxe Erramun, «Urtain-ek» jantzi du bigarren aldiz Europa-ko txapela. Meritu ikaragarria berea, lengoan alkarri esaten genion bezela. Ez da makala Ibañarrieta-ko seme auxe!

Joxe Erramun:
—Ba-zekien oraingoan bere etorkizuna jokatzun zuela. Bizkai-ko Berriatu-n esan zidan lenengo aldiz, dema-sariketa batean gertatuta.

Oraindik oraintsu berriz, Donosti-ko Bar Urola-n.

«Onuntza agertu txiki bat egin bearra izan det, baiña oraintxe noa berriro Madrid-a.

—Noiz agertuko zera berriz, galdetu nion agurtzerakoan.

—Zuk nai dezuna pentsatu —erantzun zidan— baiña ni ez nazu berriz emen ikusiko Europa-ko txapela jantzi gabe».

Anton:
—Arrazoi zuen, arranetan; erdi-erditik asmatu ere.

Izan ere, Joxe Manuel-ek arazoa benetan artzen duenean, kontuz arekin!

Beldurgarria da gure gizona.

Joxe Erramun:
—Gaiñera, Anton, gauza askotaz ari da konturatzen.

Ba-daki urteak aixa pasatzen dirala; ba-daki bein joaten diranak ez dirala beriz etortzen.

Orain da egin bear diranak egiteko garaia. Biar beranduegi izan daiteke naiz eta bizimodurik latzena egin ondo preparatu asmoz. Pikoak bere garaian izaten dira.

Anton:
—Ortante bai zuzen zaudela, Joxe Erramun!

Gero damu izatea alperrikakoa da.

Neri pozik aundiena eman didana «Urtain» lengo «Urtain» izatera eldu dala jakitea da. Teknikak eta apainduriak alde batera utzi, ta asiera artan bezela, bere indarrari ta bere korajeari etekiña ateratzera dijoala jakitea.

Bakoitzak al duena egiten du; alderdi bat ez duenak bestea izaten du, ta arekintxe baliatu bear.

Joxe Erramun:
—Gogoratzen al zera lengo egun batean zer zion «Urtain-en» entrenadore berriak?

Alegia, teknikarik erakusten ez dala batere saiatu; ez duela bearririk.

Auspoa indartzen, mutillaren petxu estua lasaitzen egin dituela alegin guziak, len bezin errez berotu ez dedin, eta len baiño askoz geiago iraun dezan presko ta sa-soiko

Ori da, nere ustez, Joxe Manuel-ekin artu bear dan bide bakarra; gaiñontzeko lanak berak egingo ditu.

Anton:
—Ezta dudarik xixtriñenik ere ortan.

Joxe Manuel bera konturatuko zan, nere ustez, entrenadore danak baiño len, lanik onenak nola egiten dituen, eta garaipenik aundienak zergatik izan dituen.

Joxe Erramun:
—Orixe da egi osoa, Anton.

Joxe Manuel-ek bi burrukaldi ditu galduak eta biak aixa irabazi bear zituenak, bere jokoa egitera joan balitz.

Cooper-ekin jokatu zuenean, goialdean odol pixka bat ikusi ziolata, orduko entrenadoreak ala agindurik, goitik atakatzun alegindut zan, saiatsetik jotzen asi balitz errez menderatu zezakeana.

Peralta berriz, bigarren ekinaldian azpiratu zuen, eta Joxe Manuel-ek nai izan balu, orduantze bukatuko zan burruka; segituan deseginduko zuen.

Ori egiñik, ordea, «tongo» beldurgarria izango zan, eta Peralta-ri denbora eman zion oneratu zedin. Gero bestea nagusitu, garaiak garaikoa egin etzelako. Oie guziak ondo gogoan dauka Joxe Manuel-ek, eta berriro ez du lerdorenik egin nai, arrazoi aundiz.

Anton:
Dana dala, Joxe Erramun, oraintxe ez da beian gelditu gure mutilla.

Ate guziak zabaldu zaizkio bat-batetan. Izango du eskea batetik eta bestetik. Eskuetan dauka gilitza.

Joxe Erramun:
—«Urtain-engan» federik etzuten asko ere orain konturatuko dira oker zeudela. Batzuk aitortuko dute; besteak ez.

Ainbeste gizoni ain azkar lurra joeraztea aurrez egindako tratua zala uste zuten; ez duela alegia, olako ukabillik eta gatzik «Urtain-ek». Bodell inglesari galdetzea daukate ala dan edo ez; ea Europa-ko txapela tratu bidez galdu duen eta zartadarik artu gabe etzan zan Madrid-en.

Anton:
Amabost arruako arri kubikoarekin zuek eta nik bezela ikusi izan balute «Urtain» Azpeti-ko plazan, etziran arrituko ark ondo jotzen duenak lurra jotzearekin. Indarra zer dan idearik ez dauka jende askok.

Joxe Erramun:
—Bozeoa ta arrijasotzea oso desberdiñak dira, Anton, baiña etzau-de oker.

Izan ditekian onena da indarra bozeorako ere. Bestalde, koraje, arintasun eta bizitasunez nola-koa dan erakutsia dauka Joxe Manuel-ek.

Ematen ezezik artzen ere ba-dakiela, zer esanik ez.

Zer geiago eskatu bear zaio?

Anton:
—Akatsak ba-ditu «Urtain-ek», jaiotako guziok ditugun bezelaxe, baiña urte asko igaroko dirala pentsatzen det berriz Gipuzkoa-k «Urtain-en» pareko bozeolari bat ematerako.

Joxe Erramun:
—Or gelditzen da Ibañarrieta-ko semearen azio arrigarria: bi aldiz Europa-ko txapelidun!

Asi mutillak, aprobak egiten. Ea norbaitek ontzen dezuten marka ori.

Ta... ondoren itzegingo degu paxaran.

«URTAİN»

Gora ta gora zu sortu ziñun ama onaren sabela, Gipuzkoa-ko mendi-zelaiak gaur bai alaitu daudela Arrazaoi aundiz ikusten det nik pozez gaiñezka zaudela, bigarren aldiz jantzi baitezun zuk Europa-ko txapela.

Joxe Manuel, bein bear eta bete da zure ametsa, akatsak danok ba-ditugu-ta, zuk errenditu nai eza. Ordua da-ta, mundu guziak egi au aitortu beza, gauza benetan artutakoan zu austen ez da erreza.

Arrigarrikoko kemenak dira Jainkoak zuri emanak, zentzu aundirik ez du berekin au aitortzen ez duan; naiz izan belgak, berdin frantzesak, ingles edo alemanak, gorputz guzian min artzen dute zuk jotzen dituzun danak.

Gazte denboran marka guziak ondu ziñun arrietan, neurri gabeko gatz baitago zure beso-gerrietan. Kontrarioak asko dituzu euskaldun lurlean bertan, indarra zer dan ez dakitenak ari dira berriketan.

Baserri kaxkar batetik jexi, eta kalean luzitu, opiziorik ikasi gabe onen danak errenditu; bigarren aldiz Europa ontan jaun da nagusi gelditu, zeñiek ote du, Joxe Manuel zuk dezun ainbat meritu?

Derrigor utzi bearko dezu laister Europa atzera, zu beartuko zaituzte, noski, itxasoa pasatzera. Ameriketan norbait joango da aguro lurra jotzera, azken aldian bezin gogotsu saiatzen baldin bazera.

Seguru nago indarrez inork ez dizula eragingo, gaiñontzean zer gerta ditekene aurrez ez degu jakingo. Ameriketan on asko dira, nola lengo ta oraingo, baiña zurekin nai dutenikan ez dute aixa egingo.

Erremeritzen saia zaitea oraiñarteko utsuna, berdingabeko aukera baita orain etorri zaizuna; danok dakigu Jainkoak gaia sobrean eman dizuna, Joxe Manuel, zeure eskuetan daukazu etorkizuna.

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago

Donosti'ko txoko baten,

bein ezagutzen dutenak zintzo takite aruntz joaten.

Nai dan aukera ba-dezu beti

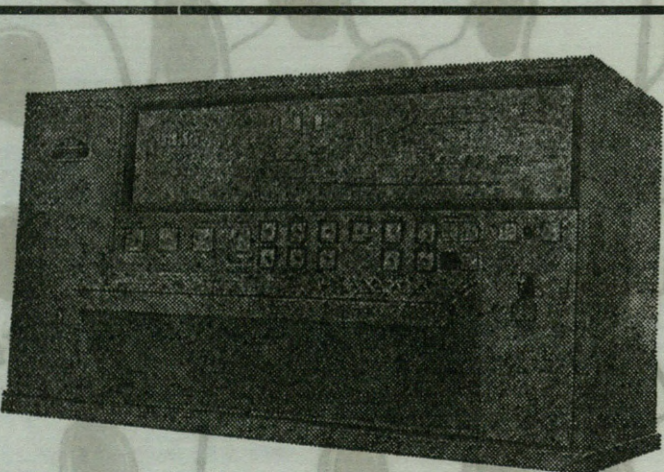
jaten bezela edaten,

oberik ezin arki ditek

merke ta ondo ematen.

Fermín Calbetón, 4

DONOSTIA

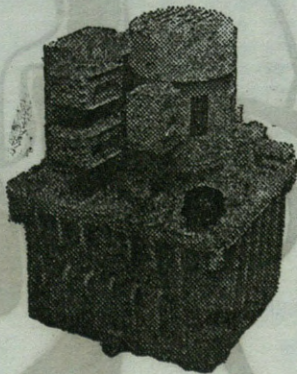

TXIMIST-INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO TRESNAGITZA

Aparatos de manobra, distribución y control

OLIO-INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

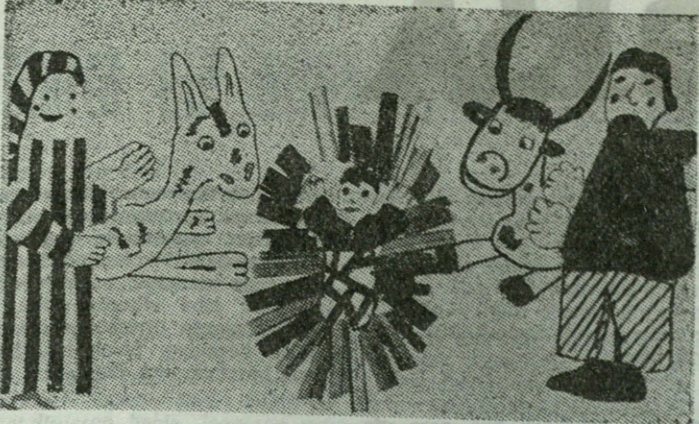
GARBE - LAHMEYER
WUPPERTAL - ALEMANIA'ko
Etxearen banaketa ta teknika laguntzaBanaketa ta Teknika laguntza:
REX - ROTH GMBH Alemania
RUHRITAI Sp A Olio-indarra. Italia
TUROLLA Sp A. Italia

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:
Jolas'okieta (Herrera)
SAN SEBASTIAN
Urrut. 353840 (7 ari) ta 351860
Telex. 36173 GOIME E
Erakusketa eta denda:
Iparraguirre, 15 - SAN SEBASTIAN
Urrut. 428082 ta 428625
Ordezkaritza:
Euliojo Serdan, 18. Urrut. 220635-36
VITORIA

EGUBERRIAK ETA ZUZENTASUNA

Elkarrekin zer ikusirik bai al dute? Eskatzen al digute zuzentasunik Eguberri jaiek? Edo zabalagoan galdeturik: Jainkoa gurtzea al da elizkizunen elburu nagusi bakarra? Egin al diteke mezarik zuzentasunik ez dagoen tokian?

Baietz dirudi gaurko kristau askoren iritzia eta jokabideak ikusiz. Baita Elizaren agiriak irakurri ere. Ez dirudi liturgiak eta zuzentasunak elkarrekin zer ikusi aundirik dutenik. Jainkoa gurtzeko bakarrik direla dirudite gure elizkizunak. Aski dela dirudi sakramentuen indar soila meza egiteko, entzuleen eta emailleen bizitza zintzo edo okerrari begiratzeko.

Ez dugu inolaz ere esan nahi Elizaren agiritan zuzentasunaz eta elizkizunaz erakutsi bikainik ez dagoenik. Ez dugu esan nahi kristauei bizitzan zuzentasunik eskatzen ez zaizkien, elizan bildurik egiten dituzten otoitz eta mezak zuzentasunera eragiten eta behartzen ote dituzten baizik.

Eliza dotoretan eta jantzi apain, abesti zoragarri, jarrera, jardun eta arau egokiz egin ditezke gure mezak, baiña zuzentasunaren gose-egarri gabekoak badira, utsak ditugu. Mamirik gabeak. Zuzentasunik ezak balio gabe bihurtzen ditu. Meza beraren muiña desegiten du.

Au garbi dakusgu Liburu Santuetan. Zalantzarik gabeko erabakia ematen digute bai Igerleek, bai Jesusek eta bai apostoluek. Guzti auzentat, Aita Jainkoari parra egitea da, zuzentasunik gabe elizkizunak moldatzea. «Aitari bere aurrean semea iltzea bezala da, behartsuen ondasunekin opariak eskeitzea» dio Jaunaren itzak.

Orregatik zeuden lotuak lehenengo kristautzat «Jaunartzea» edo Meza eta biotzak bat egiten eta ondasunak elkarren artean banatzea.

Gaur ez da onela gertatzen, ordea. Asko arritzen gaitu apaiz-jantzirik gabe meza emateak, baiña gutxi zapaldu eta zapaltzaile, behartsu eta aberats, nagusi eta langilleek batera meza emateak.

Zoritzarrez eliz-atariaren uzten dituzte askok beren egite, beren diru-poltsak, beren lur aundi-zabalak, beren irabizpide neurrigabeak, beren diru-txauketa bildurgarriak.

«Erligio sena gabeak gerta ditezke siniskaiak aitortzea, sakramentuak artzea, meztara joatea, otoitz eta elizkizunak egitea: ohiturak, gizarteko joerak, kultura-moldeak eta ustekabeko gaitzeko edo alabarharrezko indarrak bultzata egiñak» dio Louis Berhage-k.

Jesusen jaiotzaren misterio eta graziak geureganatzen eta gaurkotzen ditugu liturgiaren bidez guberrietan. Ori egin ezik Eguberriak utsak. Ezerez eta pesta ditugu.

Lantegitik

KONTROLAPEAN

Gaurregun, lantegi gehienetan, lan egiteko sistema berriak jarriak dituzte. Helburua: produzioa, ahal den gutxien ordainuz, gehitu. Horretarako lanaren luzea neurtu eta mugatzeraino iritsi izan dira, kontrola ezarri dute. Egia esan, hau ez da oraingoa, kontrola ezarri zutela badira urte batzuk. Baina, bere ondorenak gure artean sumatu ohi ditugu.

Nagusia lantegi gastuak ahal den gutxien igotzea komeni zaio, eta horregatik kontrola sistemak, primak, ordu estrak, eta abar bete-betean bedekintzen ditu, begi onez ikusten. Berak inbersioa egin du, eta nakinak denbora luzean lanean jardutea komeni zaio, erreleboak ezarriko ditu, gau eta egun bere kapitalak fruiturik eta etekinik eman dezaloz.

Bestalde, langilea ere beretzat inbersio da (irabazpide dela gutxitan aitortuko dizute) eta denbora gutxian lan asko egiten badu beretzat hobe, prima apurra emangatik irabaziak ugarituz doaz.

Horretarako erlojua hartu, beste langile bat kontrolatzen ipini, beste bat gutzia begira eta zain dezan... Estructura montatu, jaso dute, eta gasto onurakorrik egin dutela oharitu dira. Gainera, ondo pentsatuz gero, langilariaren batasuna desgiteko bide egokitzat jo dute askok.

Lantegiren batean kontrolarekin hasi izan direnean, ez dute giroa gertu, langileak ez du kontrola sistemaren berri, ez daki kontroladorea dela eta aukeratu behar duen postura, lasai ala bizi jo behar duen, numero ezezagun hotek zertarako izango diren, geroari begira zer nolako ondorenak sortaraziko dituen, eta abar. Kontrola denbora neurtzen du, nagusiak gogoia ematen diona ordaintzen, baina pertsonek izan ditzakeen ondorenak gogoan hartu ahal da? Zenbat ez-behar eta akzidente prima sistemak direla bide? Langileari eman ahal zaio behar den argitasunik? Behin batean, aktibitateari zegozkien primak, mailak eta «nibelak» jakin nahi nituela adierazi nuanean, ez zitaten ezertxo ere erantzun «secreto de empresa» zela aitzakitzat harturik.

Injustizia bide gertatzen dela ez dago dudarik. Pelotillero, «zintzo», «jator» eta «apalak» prima on bat erraz ateratzeko egokiera izan ohi dute. Baina egizale eta zuzentasunaren alde dabilenari bestelakorik aukeratzen diote, lanean madarika dedin...

Sortu du istilu eta iskanbilarik langile artean kontrol madarikatuak, eta gaurregun ere berdintsu gabil-tza.

Produzioa lan egiteko erakaldutuz, makina egokiak jarriaz, eta abar

SARRERA EDERRA, JAUNAK!

Tchang-Kai-tchek-en gobernuaren ordezkari Maorena sartu zenean, abegiak ez zuen dudarik utzi: hara bildutakoek bihotzez txalotu zuten txinatar ordezkari berria; eta ados ez zirenek berek Maoren ideiekin, txalo jo zuten mundu guzian barrena. «Nazioarteko politika ustelduan», pentsatu genduen denok, «abots garbi eta sinestun bat entzungo dugu aurrerakoan». Maozale iraultzaileen iritzia ezagutu nahi genduen, edonon eta edonorengan «sasi-marxismoa» eta «errebisionismoa» salatzen duten txinatar sutsuena, Kultura-Iraultzaren ondoko haurrideena. Abots BERRI bat espero genduen gutxienik, politikaria-nahasketarik gabea, zabaltzen diren printzipioen erakoa; zuzentasun-oihu bat ere bai, hitz batez, ahul isil guziren izenean Pekinen bitartez entzunarazia.

la segituan gertatu da abots berri hori egokiro entzuteko aukera: Bengalako trajeria-kari. Eta, zer entzun dugu?

—oOo—

Ez du balio hemen Bengalaren arazo honetaz luzaz mintzatzea. Orain dela hilabete batzuk egin nuen azterketa labor bat ordurarteko berriak bilduz (ikus Z. ARGIA-n, «Joy Bangla!», joan den Ekainaren 5ean nik idatzia). Azterketa xehe on bat nahi duenak, ondoko hau irakur beza batez ere: «Le Monde Diplomatique», Azaroko zenbakia.

Bengalako herria bi partetan zatitua dago. Bata, Ekialdean, «Bangla Desh» deritzana, Pakistanen menpean bizi da; eta, bestea, Mendebalean, India-ren menpean. Askatasunaren aldeko mugimendua bi alderdiotan piztu da bateratsu, baina «Bangla Desh»-ekoa da bietan gotorrena.

Azkeneko hauteskundeetan Awami-Elkarteak (abertalea) ia-ia boto guaiak bildu zituen (169 deputatutarik, 167 Awami-ren aldeko). Zein helburutan bateratuak? Bangla Desh-en autonomia nahi zuten Pakistanen barruan.

Islamabad-en erantzuna ez zen

luzatu: Awami-Elkartearen burua, eta jokabidez eta itzalez Bangla Desh-eko Gandhiren kide den Sheikh Mujibur Rahman jauna, gartzelara eraman zuten Pakistan-aldera; eta benetako genozidioa hasi zen abertzaleen kontra. Aste bakan batzutan, eta hilakintzaren larritasuna ikusita, banglatarren ostehesa abiatu zen: 12.000.000 lagun gaur, Indiako Bengalaldeko kanpamentotan palestinarrek baino okerrago pilaturik! Banglaren barruan, pakistandarren zampaketa gogortu zen, eta orain dela hilabete pare bat «Bigarren Biafra» aipatzen zuten kaselari batzuek.

Mujibur Rahman eta Gandhitar jokabideak gaitzetsi izan ziren. Abertzaleek gaur Askataun osoa nahi dute, Pakistandik zeharo berezi; eta Indiako lurralde izkutu batean Bangla Desh-eko gobernu bat sortzea erabaki zuten.

Arte horretan gerrilla-taldeak sortuak ziren handik eta hemendik, eta perretxikoak bezala ugaldur. «Mukti Bahini» delakoek benetako Erresistentzia bat eratu dute: 50.000 gerrilla-gudari orain Bangla Desh-eko arrozaga urtsuetan.

Indiara jo zuten Banglatar abertzaleek laguntza bila, baina harek ukatu egin zien. Orduan bildur zen. Gandhi andreak askoz beranduago aldatu du bere jokabidea, Mendebalean laguntza-eske egin zuen bidaia frutugabearen ontotik: bere bizkargainean ikusi ditu betirako, eta errakor den eskualde batetan, hamabi milioi banglatar txiroak.

Eskabide berbera egin zion Mao Tse-Tung-i Syed Nazrul Islam jaunak (Bangla Desh-en Gobernu-Buru egiten duena), joan den Urriaren 2an: «Bangla Desh-eko herriak iskila ekuetan bere Askataunaren eta bere Autodeterminazioaren alde daraman burrukan, Txinaren laguntza nahi luke izan». Maok ez zuen erantzun. Baina Islamabad-eko mahomatar amorratuei laguntzea erabaki zuten «separatisten» kontra.

Areago: orain Indiaren militariek izutzen diren horietxek (Mao barne) banglatar abertzaleen hilaketa gaitza gertatzen (Maizatzean eta Ekainean milaka eta milaka afusilatuak) Islamabad-etik bidalitako atzeritar armadaren zapalketa gorria ez zuten salatu. Frantziak, esate baterako, bai Indiar bai Pakistan saldu dizkie armak...

Artean, Bangla-ko sasi-ekzertarrek Mujibur gaitzetsi zuten; banglatarren abertzaletasunean «burgeskia hutsa» sumatu zuten; eta Awami-Elkartean «klase-etsala» kausitu uste zuten («l'ennemi de classe» irakurria dugu frantsesez). Hau ikusita Bangla-ko herriak aldegin egin die sasi-ekzertar mugimenduei; eta «abertzaletasun huts»-era pasa: alegia, Pakistan kanpora, eta gero ikusiko. «Sunday Times»-i Chu-En-Lai-ek egin dion esaldi motz-motz batek gertakari honen seinale da.

zeruko
ARGIA

BURLADA-IRUÑA

Asteroko honen jabea: Nafarroa, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoen probintzia da. Zuzendaria: Miren Jose Azurza Aristegieta.

Diru kontu-zaitzalleak: Agustín Ezeiza Iturriza, eta, Jose Luis Orella Lazkano.

Diru gorabeherak 1970-ean: Bildu dena: 2.475.467,06 Atera dena: 2.440.335,85 Gelditu dena: 35.131,81

Asteroko honek azionistarik ez du; bere ekonomiaren iturburu, arpedunak, salmentak eta iragarkiak ditu.

Irakorla: «GRAFICAS NAVASAL» P. Adoain, 1-IRUÑA.

Erligioari dagokionez, Pakistango erresuma, jakina denez, oso mahomatarra da, konfesionala alegia; eta askotan oharrarazi denez, Erdi-Haroko teokraia zahar baten antzekoa egituraz. Mujibur Rahman-ek, berri, eta Awami-Elkarteak (guztiz Bangla-ren nagusi, ez da ahan-tzi behar) argi-eta-garbi esan du Bangla Desh-eko erresuma konfesionala izango dela, eta erlijio guzietako etorkor edo kopeta-zabal.

Horra hor, hitz gutxitan, egoera.

—oOo—

Eta gauzak horretan, Maoren gobernu hasi da ONU-n hitz egiten. Zer esan du? Argitsuena izkribu batzuk HITZ HITZ kopiatzea izango da:

—«Gansterren burubidea oinarritzat harturik... Indiako gobernu, sozial-inperialismoak lagundurik, Pakistango Ekialdean «Bangla Desh» izeneko Erresuma-aizun bat erakitzeko ari da lanean» (Pekin-Irratiak).

—«Ekialdeko Pakistanen agertu den arazoa, Pakistanen barruko arazo nabarmen eta huts bat da; eta ez dauka hor inork muturra sartzerik. Pakistango herriak berak garbitu behar du... Ekialdeko desherrituen sasi-problema («la préntendue question») bere horretan beste naio baten nahastearen ondorio da» (Fu Hao jaunak, ONU-n, Azaroaren 19an).

—«Txinako gobernuak eta herriak, Pakistango herriaren eta gobernuaren alde daude osoki. Pakistanek bere gaintasuna eta bere lurralde-batasuna defenditekotan egiten duen burruka, bidekoa eta zuzena da» («juste lutte») (Chi Peng-fei-k, Txinako Atzerri-Harremaren Ministroa, Abenduaren 4ean).

—«Indiako gobernuaren jokoa argi-eta-garbi kondanatzen du Txinako gobernuak, eta «Bangla Desh» izeneko sasi-erresuma hori sortzeko asmoa gaitzesten. Desordenuak, puskaketak eta gerrak ondorioztat dituen Indiaren politikabide hori kondanatzen dugu... Indiaren atakearen kontra Pakistanek egiten duen gudu zuzenean, Pakistango herria laguntzeko galdegiten die erresuma guziei» (Txinatar deliberoproposamendua, ONU, Abenduaren 4ean).

—«Indiak orain Bangla-Desh erresuma sortzea, eta japonar inperialistek Mantukuo erresuma hura sortzea, oso egintza antzekoak dira» (ONU, Abenduaren 4an).

Beste batzutan, bestalde, azken asteotan Txekoslovakia-ko arazoa (1968) eta Bangla Desh-ko «gauza bera» direla esan du Txinak: sozial-inperialismo hutsa, URSSek eragina.

—oOo—

Ez dut deusik erantsiko.

Ezen Maoren sarrera ezin itsusiago horretan, marxismoaz eta gainerakoez zer pentsaturik bai-bait dago erruz! Txinaren ordezkariak ez du bada «gizontxo» deitu Malik jauna? (URSS-en ordezkaria). Eta honek erantzun «sozial-traidoreek» dutela Banglaren egoeraren erua? Nork sinetsiko Nixon eta Mao batera agertuko zirela behin eta berri genozidio nabarmen bati buruz!

Badago zer pentsaturik, benetan.

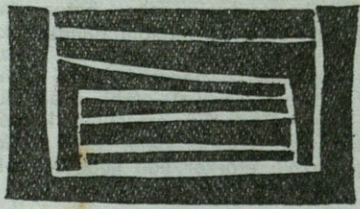
Baina nahiago dut irakurleak berak bere buruz egitea.

LARRESORO

Mikel Ugalde

ZENBAT gaRA

GABON AGURRA

Nik neuk banenki bertsoz aritzen, aspaldi nintzen horretan. Baina ez denak ez du hasterik, bidegabekieretan. Halare gaurko ezin bestean, hasi berri naiz bertsoetan, sail hontako irakurleari nadi diot esan hitz bitan, heldu direla Gabonak eta, hasi gaitezen kantetan.

Gure artean jai onik bada, Gabonak dira lehenik. Euskal Herrian ez bait da itzali, familiaren zentzunik. Egun honetan gogoan izan etxean baitan ez denik, hala beharrez lortu dutenak erabat leku ilunik, han ez bait dute intxaur saltsarik ez aleluya saminik.

Orri honetan egingo dugu gure asteko biltzarra, zuk eta biok ikus dezagun gure herriko beharra. Inon eskutan utziez gero alferrik da gaur negarra, hel diziagun lanari prestu, erakutsiaz giharra. Bakarka ezik elkar loturik, badugu aski indarra.

Errazago da hitz lauz hitzegin, beste edozelan baino, afarikit banator ere oraingoa zaganaino. Egunsentia argitzen dago, batasun zerua laino, gauza onik ez dugu egingo oztopoek dirauteino. Denon artean lortu dezagun, hemen duzu Amatiño.

BERRIAK

● Hilaren 8an. Yurretan, «Errotari» zenari omenaldi zintzo bat eskaini zitzaion. Juan Bikandi, Amatzako errotakoa, guti bezalako ez-patadantzaria izan zena, amaikatxo urtetan aritu zen dantza taldeak prestatzen, eta jakina, ezpatadantzaren beraren muina ezagutarazten ere.

Hilaren 8an. ba, jaialditxo polit bat eratu zen Yurretan bere gorazarrez, eta beste zenbait saio artean, «Aita San Migel lurretako» delakoa aurkeztu zen.

Amatzako errotak, gutienik 900 urteko historia duen errota honek, izan du bere estalpean jende jatorrik anitz. «Errotari» zena ezezik, bai eta bertan bizi da Patxi Izuela ere, alegia, Pastor Izuela bertsolaria zenaren senidea, eta hartaz gehien berri eman duena.

● Hilaren 11an. Markinan, «Baseritar Eguna» ospatu zen. Bertan azaldu ziren baserrietako zenbait produkto, sorotakoak nahiz kortatxoak. Harako erakusketa pelota lekuan ospatu zen. Jendea erruz zen.

Herri arteko lehiaketan, Berriatua jaso zuen lehen saria. Baseritarren artekoan, berriaz, Jose Barretabena, «Ata-etxe» baserrikoak.

● Egun berean, Billabonan, ikastolaren alde jaialdi bat eratu zen. Pello Kirtenen zuzendaritzaren pean honako hauek parte hartu zuten, hots, Antxon Valverde eta Maritxalar kantariak, bai eta «Erlak» eta «Enbor» taldeak ere.

Ez dugu ondo konprenitzen zer egin zezakeen «Pello Kirten» bezalako kirten batek ikastolaren aldeko jaialdi batetan. Nork argi gaituzke?

● Abenduaren 12an. Donostiako «Teatro Principal» delakoan, jaialdi bikain bat ospatu en Santa Maria Parrokiako Ikastolaren alde.

Bertan azaldu ziren «Oskarbi» taldea, «Gaztelupe» zortzikotea, «Donosti Ereski» korua, «Kresala» Dantza Taldea, Hasparreneko dantzariak, Donostiako soinu jotzaile gazteak eta Azpillaga eta Lopategi bertsolariak.

Jaialdi hau «Orix» Kultur Elkar-teak eratua izan zen.

● Bilboko «Euskerazaleak» izeneko elkarteak eratzaila delarik, pres-tatua da oraingoz «Kili Kili 1972 Sariketa Nagusia».

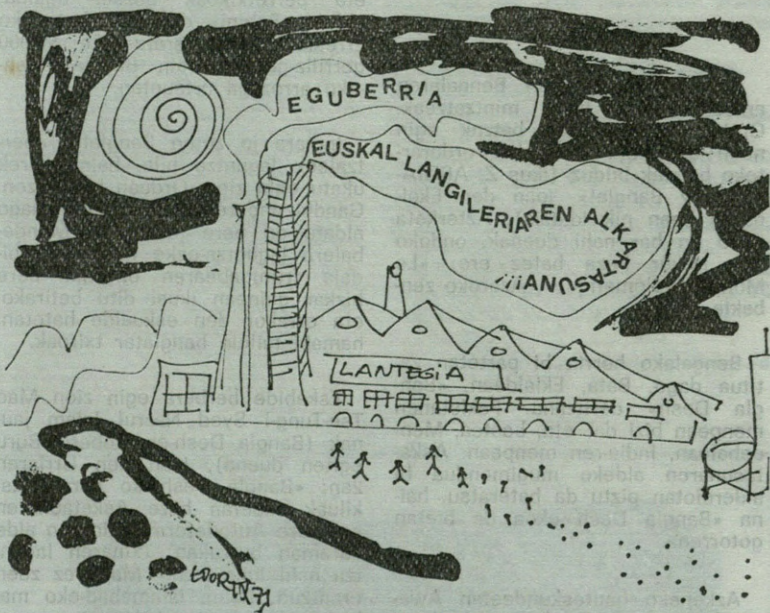
«Kili Kili» haurrei idazten eta irakasteko ikastaro bat da. Nork bere etxean, maisurik gabe, erraz asko irakasteko eran. Batez ere Bizkaian barrena zabaldua dagoena. Inork nahi balu parte hartu, idaz beza zuzenbide hautara: «Euskerazaleak». Colon de Larreategi, 4 - Bilbao. Eta,

AIPAMENAK

● Eibarko «ata» deritzan fabrikako langileek huelgari ekin zioten Azaroaren 23an. Geroztik, zuzendariek ukatu egin zieten zazpi eguneko lana eta dagozkien soldata edo alokairua. Lerro hauk moldatzen dihardugula, eta ea hilabete iragan delarik, oraindik ez dira enpresa eta sozial alderdiak bat etorri.

Bestalde, «Precicontrol» izeneko lantegian ere huelgatan ari dira. Huelgatan ezezik, hamaika langile, zortzi gizona eta hiru emakume, Eibarko San Andres Parrokian sartuak dira protesta bezala.

Itxura denez, atxe batetan baino gehiagotan ardura eta kezka izango da nagusi aurtengo gabonetan ere.

«Euskera Lagunak». Apartado 321. Eibar.

● Elurak eta hotzak etorri zaizkigu. Elurak, joan, ere joan zaizkigu etorriez gero. Itzuliko dira berriaz ere, ez beldurrik izan. Sasoi bakoitzak bere lorea behar du. Elur gabeko gabonak ez dirateke benetako gabonak.

«Olentzero» egunak ditugu Gabonak. Edozenbat herritan, era batez nahiz bestez, «Olentzeroa» kaleratu zaigu. Aukeran dator kigu «Orix» zenaren ahapaldia:

Begi-gorri dator
Aiton Olentzero
urteak egun ainbat
begi ta bat geio.
Gurdia aifeko sabel,
aurpegi dana ago.
Nondik nora sortu zan
jakin bage nago.

● Irunen (Gipukoako bigarren hiri, eta er guti aipa ahal izaten dugula sail honetan) prestatua da «Olentzero» sariketa bat. Tira! bada zerbait.

● Gabonak etorri zaizkigu bai, eta gezurra dirudien arren, kaletar batek baino gehiagok egingo du behar ez duena, alegia, baseritarren kontura arbola kaskar bat etxean jartzea.

Igande goizean eta kalek kale, guk geuk ikus ahal izan dugu zenbait, edozein modutan ebakitako arbola bat bizkar gainean zeramala. Inor kaletarrari ez zaio bururazten denda batetan sartu eta ezer ordaintzeke gustokoen duen edozer gauzaz jabetzea. Baina, itxura denez, mendian besterik dugu. Horrenbeste nekerekin erein eta zaindutako basoak eta saroak azken kaxkajoarenak balira beala.

Basotan basatiak. Bai, basati kaletarrak.

● Aurreko larunbatean, Z. ARGIA eskuan eta irri barrezka arrapatu ninduen emazteak. Garen zazpikiak izanik, eta bata zein bestea baino larriagoak, oraindik badugu irakurlearengan irribarretxo bat sortuko duenik.

«Neuk» delakoak moldatutako zi-

ria irakurtzen ari nintzen une hartan. Irakurtzen eta are gehiago ikusten. «Hildako» bat, zurezko kajan zetzala, bere eskela idazten ari zen, eta emaztea (alarguna noski), honela mintzatzen zen: «Lortu du azkenean berea: Egunkarietan euskaraz idaztea».

● Esan dezakegu bai, gero eta eskela gehiago ikusten dugula euskaraz idatzia, eta badiudi, egungo egoeraz erruz gehitzeko giroa dagoela (euskarazkoak, ez eskelak).

Honetaz ere, erdalduen heriotzako orduan bat datozen arren, euskaldunok azken hatsean ere gure gisa eta erara jarraitzen dugu, eta gainera erdal irakurlearen aurrean, edo-ta txarrago, dena daki-keelakoan tutik ez dakien erdal egunkariaren euskaldun hizkuntzalari inozoaren aurrean.

Zertxobait erabaki beharra dugu la honi buruz ere baderitzagu. Euskararen aldetik ezezik (ortografia batua euskaldunei eskatzea gehiegi bide da), bai eta batez ere erduaren eta moldearen beraren aldetik. Euskaltzaindiak du hitza. Guretzat behinik behin.

● Dena den, eta honako ziri honetaz gainera, euskara hedatzen ari da erdal egunkariaren barrena. Apurka apurka, behar bada, baina... apurka apurka bederen, txindurriak ere lan ikaragarria egin ohi du.

Horra hor, aspalditxoko «Basarri» eta «Gara» Donostiako egunerokoetan. Horra hor, Iruñeko «Diario de Navarra» delakoan «Nafar-ikunta orria» (A. Apat-Etxebarne, Antton, Ikusle, Sagi, Satrustegi etab.). Horra hor ere Bilboko «La Gaceta del Norte» egunerokoan «Egunon amigos» orria, euskara eta gaztelania, bitara bada ere, izenak berak argi azaltzen duenez. Eta hona hemen, azkenik, Donostiako «Hoja del Lunes» asterokoan, eta Jose de Arce zenak utzitako sailaen, Juan San Martin, Joseba Intxausti, «Amatiño» (maila horretako idazleen artean nola auzartu den ez dakigularik) eta oraindik izendatzeke bide dagoen laugarrenen bat.

Hor hemen, guti, gutiegi bada ere, badago zer irakurri. Euskara ialgiten ari aiga kanpora, euskara ialgiten ari zaigu plazara. Orain, orain eta beti, irakurleak du hitza.

● Eta «Amatiño»z barka bezaigu irakurleak oharxto bat. Senide, adiskide eta irakurle zenbaitet galdetu dit ea zergatik ez naizen «Hoja del Lunes» delakoan nere izen deituraz baliatu. «Amatiño» ZENBAT GARA sailerako utziz, eta gainontzeko artikulutan formalidade gehiago demostratuz.

Egia esan, eta lotsa naiz esatean, nik neuk ene izenaz izendatu nuen «Zepairi» buruzko lehen lantxoa. Hala ere izenordez agertu zen. Nik neuk zergatik ez dakitelarik. Ni nahi ninduelakoan harro nongoen, badiudi ni ezik «Amatiño» nahi zutela.

Itxura denez, «Amatiño» ni neu

baino inportanteagoa bihurtu zaigu. Ene buruak sortutako errota, buru horren konpetidore azaldu da. Pertsonalitate bikoitzaren barrena, pertsonaia asmatua, asmatzailearen jaun eta jabe bihurtu zaigu. Parapsikologiaren urratsetan abiatuko bagina bezalaxe. Baina hau beste iturri batetako ura dugu.

● Aipatu dugun «Egunon amigos» izeneko sailaren arduradunek, nahiko garbi mintzatu dira delako sailaen erabiliko duten euskaraz: «Guk, ia guztiz, Bizkaiko euskaraz egingo ditugu geure lanok, Euskaltzaindiak ortografiaraz emon dituen erregelak beti errespetatuz, batzuetan eta apurka apurka, Gipuzkoako berbarren bat ere sartuaz. Ez daukagu euskara batuaren aurka ezer, bai zera! Baina uste dogu oraingoz, onena Bizkaian bertokoa erabiltzea dela. Gero, norberarena ikasi ondoren, besteagaz hasiko gara, Jainkoa lagun».

● Bestalde, «Egunon amigos» sail honek, bere atek irikitzen dizkigu inork albistariaren bat edo beste bidali nahi baleza Lanik egin nahi duenak ez du ez inolazko atxakiarik.

LIBURUAK

● Azkenik! Azkenik jaso dugu «akinen» zenbait berri. Badela, ari dela, ez diola utzi, zertan ari den, zeri ekin dioen, er nahi du izan, zer eskaintzen digun, eta beste edozein ohar azaldu dizkigu.

«Euskal kultur lanerako talde ireki bat izanen gara», diosku. Ez digu esaten «izan gaitezke» edo-ta «izan gindezkeen». «izanen gara» baizik. Ez bide dago dudarik. Kriterio seguruz dator kigu Jakin, ezertariko badintzarik gabe.

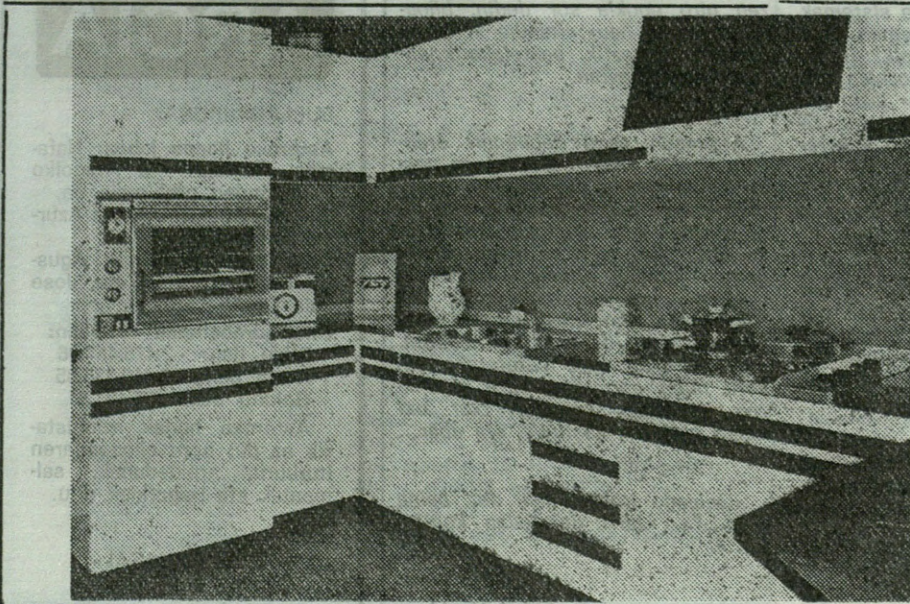
Sail honetan bertan aurrez esana dugunez, Jakinek bi sailetan banatuak ditu bere kultur ekintzak, «Jakín Sorta» eta «Jakín Liburu Sorta», alegia. Aldizkari gisa, dibulgazio gaiak, informazio eta beste, lehen. Liburu eran, gai zehatz bati buruz bestea, oinarriko euskal zientzia bat moldatu nahirik.

«Jakín Sorta» delakoaren barrena, Kultura eta Fedea eta Erlijioa haurzapean izeneko aleak laster dira agertzeko. Ondoren argitaratuko dira sail berean, Gure ikastolak eta Koperatibismoa izeneko aleak.

«Jakín Liburu Sorta» saila berebat, beste hiru sailetan banatua da: Jakín historia, Jakín gogoera eta Jakín giarte. Sail bakoitzak bi arduradun ditu: Historiaz, Koldo Larrainaga eta Joseba Intxausti. Gogoetaz, Joan Mari Torrealdai eta Paulo Agirrezabalategi. Gizartez, Andoni Sagarna eta Piarres Xarriton.

«Jakín Liburu Sorta»-ko hurrengo bi aleak hilabete barru azaltzeko dira. «Mintzaira, aurpegia: Gizon» (J. Hiriart-Urruty) eta «Zezanak Errepublikan» (J. Intxausti eta Hiriart Urruty).

AMATIÑO

Sukaldeko Erredizak

Egillea:

FELIX ECHAVE, S. L.

Apartado, 23

Urrutizkiña: 89 17 54

ZALDIVIA (Gipuzkoa)

Dolarra eta urrea: 1933 eta 1971 Poloniako alderdi komunistaren

VI garren biltzar nagusia

Sozialismoa noizkorako?

Egun, abenduak 15, ez da oraino erabakia urrearen prezioa goratua izango dena. Ba dirudi, halere, Nixon eta Pompidou-ren hizketa ondoren, dolarra desbaliatua izanen dela, hots, ontzako urreak, ofizialki, 35 dolar baiño gehiago balioko duela. Erabaki hau har badadi, izango da lanik, etor ditezkean ondorioak zuzentzen. Bizkitartean, alabaina, on izango da, 1933 urtean zer gertatu zen gogora erakartzea.

Munduko Lehen Gerrateak ondatu zituen Gold Standard, hots, urre-diruaren oinarri guziak. Jagoitik ez zegoen paper-dirua urrez gantziariz. Lehen «legezko harrera» zuen paper-diruak, orain «bortxazko harrera» du. Paper-diruaren bahia ez bait da ordudanik, urrea. Aurreruntz, paper-diruaren bahia, legearen manu eta indarra baiño ez da.

Bildu eta gorde egin zuen urrea jendeak. Inflazioa, bertatik hedatu zen erresuma gerlari orotara. Libera esterlinaren imotasuna suntsitu zen eta New-York ailtxatu zen Londresko diruplazaren gainetik. Urre-sistimaren «joku arau» famatuak joanak ziren...

Gerra ondoko bost-sei urteak nahas-mahas hutsak igaran ziren diru-ekonomiarentzat. Pausugabea inflazioa nazional diru oro akitu zuen. Markoa ondaturik eta deuseztaturik erori zen. Franko frantsesak, gerra aurretik zuen balioa, hiru laurdenetan galdu zuen. Diru-erakundearen ardatza urrea zeño, nazioetako diruek ba zuten elkarrekiko prezio edo gantziariz. Urrea kenduz geroz, ordea, galdu zen lotura hura. Merkaturko indarrek eta espekulazioaren antisiek hasi ziren diru-gantziariz. Indar eta nahikari horiek, berez aldakorak eta izukorrak erabakiz, ez da harritzekoa gantziariz pulunpeka abiatzea. Diruaren desegurtasunak nazioen arteko salerosketa ondutzen du eta, honen ondorio, krisis eta langabezia nagusitu zen Europen 1924 urtera.

Ondamendi-aldi honetan, gerrate aurreko erakundera berriro itzuli behar zela, eskatzen zuten Europako Banketxe Nagusiek. Alemania izan zen, 1924 urrian, lehen urre-sistema birrezarri zuena; Britainia Nagusiak, 1925 maiatzean. Frantziak, beriz, 1926 abenduan.

«Urre-aro» honek ez zuen bizitze luzerik izan. Krisis Handiaren aurreko aieruak 1929-tik agertzen hasiak ziren eta, behin abiadura hartuz geroz, elkarren gainka jin ziren gaitzak. Kreditanstalt, Austriako banketxerik handienak bankarrot egiten du eta Europa Erdialdeko banku-sistema (atzerriekiko zor aztunetz josia zegoena) zorrei erantzuteko dirurik gabe gelditzen da. Alemaniak, arrotzei zor zien guziaz blokatutik ezartzen du, eta atzerrietara kapitalak ateratzearren, hartu zuen. Britainia Nagusiak, 1931 irailean, libera esterlinak urrearekin zedukan elkargoa etetzen du, eta, jagoitik esterlina urrez trukaturik ez dago.

1931 urtean, beraz, suntsitzen da, berriro, munduko diru-sistema, hau da, Britainia Nagusiak urrepatrioia uzten, duen mementoan bertan.

Mundu kapitalista jautsia zegoen, berrehun urtetan jasan duen krisis larrienera. Langabezia izugarria zen, eta munduko komertzioa erdiraño eroria zegoen.

Tenore honetan, USA-ko Lehendakari zen Roosevelt-ek dolarra desbaliatzea erabaki zuen, hau da, ontzako urrearen prezioa ailtzatzeari. Desbaliatze bortitza izan zen. Ehuneko berrogei, hain zuzen. 1933-tik aurreruntz, gaurdano, hain zuzen, ontzako urrearen prezioa 35 dolar izango zen.

Roosevelt-ek erabaki hau —beste anitz erabakirekin batera—, Ameriketako ekonomia zetzan ondamendi larritik ateratzearren, hartu zuen. Kontuan eduki, 13 milioi langille zeudela lanik gabe. Produzioa, beriz, 1932 urtean erdiko mailaraño, hots 50 indiziaraño, jautsia zegoen, 1929-ko produzioarekin alderatuz.

Nolakoak izan ziren politika honen ondorioak? Dolarra desbaliatuz geraz, USA-ren «Salerosketako Balantza» arras zuzendu eta indartu zen. Esan nahi da, USA-ren saldurak bere erosturak baiño azkarrago goratu zirela. Barneko produzioa, bidenabar, azkar handitu zen. Beste erresumenetako produzioa baiño bizkorrago, noski. Horrela, Britainia Nagusiak galdu zuen munduko ekonomia aitazindaritzara, eta Ameriketako trust-ak ailtxatu ziren jaun eta nagusi.

Diru-erakunde aldetik, mundu kapitalista zatikatua gertatu zen, hiru zatitan, hain zuzen.

a) Desbaliatze bidea hartu zuten erresumak: USA, B. N. eta esterlinari eratxekirik zeuden koloniak.

b) «Urre-elkargoa» osatzen zuten erresumak: Frantzia, Holanda, Suitza, Italia, Belgika).

d) Kanpoko salerosketa eta pagamendu oro eskutan edukitzea erabaki zuten erresumak: Alemania eta Europa Erdialdekoa.

Alemania eta Italia faszismora zuzendu ziren eta beste Estatu kapitalistetatik aldentu.

Azkenik, «urre elkargo»-ko beste Estatu guziek, berek ere, desbaliatze bidea hartu behar izan zuten.

Izan ere, USA-K, B-N-K, eta kidekoek, beren menpean munduko salerosketa guziaren % 80 zeukatlarik, beste biderik ez zegoen, beste erresumentzat, «handien eta botertsuenen» arau eta erregelataraz murtzea baiño.

Gero, 1944-an, Bretton Woods, Kaliofnian, beste diru-sistema berria ezarri zioten indartsuek munduari. «Gold Exchange Standard» deitzen zaio eskuarki, baiña «urre-dolar sistema» deitura zuzenago dagokio.

—oOo—

Urre-dolar sistema kinka larrian dabil egunotan. Hasieran aipatu ditugun neurri eta konponketak, nolakoak izango diren eta nolako ondorioak ekar ditzaketen, igertzea ez da zaila. Duela 37 urte gertatu zena gogoratzeak zerbitzen du zerbait, noski, nahiz egun mundua ordukoaren txit ezberdina izan, ageri denez.

G. ANSOLA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

Poloniako komunista alderdia bere seigarren biltzar nagusia egiten ari da. Ez dakit, biltzar honek Polonian aldakuntzarik sortuko duen ala ez, baina guretzat problema interesgarri batzuek jabetzeko bide delakoan, aztertzea merezi duela uste dut.

Izan ere bosgarren biltzar nagusiak gero, zerbait berrikerik gertatu da. Duela urte bete izan da gertakizun hori ain zuzen. Joan zen urtean huelga bat bide zelarik Gomułka agintaritzak galdu zuen. Gierrek arkitzen da orain bere lekuan.

Berez, urte bete ez da nahikoa ez eta gutxiagorik ere gizon politiko baten ekintza behin betikoz epaitzeko. Ala eta guziz, urte honen garrantzia ikusirik eta biltzarren artu dituen bideak aztertutik ondorio egoki batzuk atera ditezke. Lan honi lotuko natzaio.

Bizitza obetzea, lan sariak jasotzea eta konsumoa gehitzea, alegia, Gierrek elburu dela bide gertatu da. Urte honetan agindutakoa egin ere egin du. Lan sariak lehen baino obeak dira batetik eta gauzen sal neurriak ez du gora egin bestetik eta ala agindurik daukalarik ez dute beste bi urtetan gora egingo ere.

Erabaki hau artzako Rusoen diru laguntza izan du. Bestela, egia esan, ez zuen erriarentzat ain pozgarri dan erabaki hori epaitzeko modurik izango.

Ekialdeko sozialisten lurraldeetan agintaritzak aldaketa gertatzen danean, gehienetan ekintza nagusi bezala ekonomia eltzan zaio. Aurreko aginteari egozten zaion kritika latzena, ekonomia sailekoa izan ohi da. Baina politika mailan kritika sakonik ez zaio egiten.

Bai, zalantzarik ez dago, zenbait

politiko aldakuntza egin ohi da. Aldakuntza horiek ordea pertsonen aldakuntzetan bakarrik gelditzen dira, pake-pakean egituren aldakuntzak utzirik. Eta hori egiten ez dan bitartean, funtsean gauzak lehen bezala jarraituko dute. Izan ere Gierrek agintaritzara etorri denez gero zer egitura-aldaketa egin da? Bat bakarra ere ez.

Goi mailako pertsonak aldatzen direnean egoera asko aldatu dela pentsatzen dugu. Asiera batetan, lan tankera berria dagoela ikusirik, gauzak beste modu batetara izango diran iduripena sortzen da izan ere. Baina ez alferrik.

Gierrek agintaritzak lortu zuten agindu ere agindu zuen «baseak» geroz eta indar gehiago izanen zuela. Ez da orrelakorik entzun orain biltzar nagusi honetan. Ez dute egoeraren muinera jo.

Zuzendari eta erriaren artean zer eta nolako puskaketa zegoen duela urte bete izan zen huelgak ederki asko adierazi zuen. Langilliarren izenean agintzen eta langilliarri tiro ematen, ez dakit nik zenbat aitzaki bide dela.

Hau zergatik eta nola gertatu zen explikatzeke ez da nahikoa zenbait partiduko jauntxo aldatzea. Partiduaren egiturak berak aldatu behar dira. Partidua bera dago erdaituta.

Igazko gertaerek adierazten dutenez ez dago demokraziarik partiduaren erakundeetan. Izan ere kargu gosez beterik arkitzen bait da. Hauek izan ohi dira ain zuzen, partiduarekiko menpetasuna beti eskatzen duten pertsonak. Hauek dira bestalde partidua elburutzat ezartzen dutenak eta ez tresna edo bide bezala.

Azkenean gertatzen dena gerte-

tzen da: partiduak eratuta dauzkan etxei su ematen diela langilliariek eta partiduko jendeak ez duela lotsarik langilliarri tiro emateko, alegia.

Ez beste lekutan ez Polonian ez du langilliariek agintzen. Are gehiago oraindik: ez eta ez du agintzen langilliarren aintzin zainak ere, burokrata talde batek baizik.

Partiduaren bazkideetatik %eko 40 bakarrik da langile. Zenbat langile dagoen goi mailako erakundeetan aztertuko bagendu, ehuneko hori oso utsean nola gelditzen dan berehala ikusiko genduke.

Ez, funtsean ez dago alderik Gomułka eta Gierrek artean. Bat bestea baino gogorrago, bestea baino eraginkorrago edo teknikoago izango da, baina biak egoera politikoaren zainzaile.

Ederki azaldu du hori seigarren biltzar nagusiak. Gierrek ez du partidu egituraren demokraziarazorik aipatu ere egin. Zerbait gertatzen danean, erriarengana itxuraz urreratzea, bata eta bestea besarkaturik edo bostekoa emanik oso erraza da.

Ez da zaila demagogia egitea. Zinez gogorra dena, erria ezitzea eta demokrazi erakundeak sortzea da. Oraingoz, ordea, ez dugu Polonian horrelakorik ikusten. Beste puska batean ez ote dugun ikusiko ere beldur naiz.

Polonian sozialismoa sortzeko badagru bai zeregiñik asko. Szczecin-go langileek eskatzen duten aldakuntzarik ez da Gierrek agintaritzak sortuko. Honek burokraziari elduko dio. Burokraziak, beriz, ez du sozialismoaz zer ikusirik.

Juan Elustondo

FELICES PASCUAS ZORIONAK

SPARREN buru egiten dutenak eta SPARISTA guztiak 1972-ko URTEBERRIA bikaiña opa dizue.

GIPUZKOA

NAFARROA (Mugak)

LOIOLA eta DONOSTIAKO Erri Irratietatik

ZERUKO ARGIA bide, euskaldun guztiei

EGUBERRI ALAIK eta

URTE BERRI OPAROA

Egunotan, leen baiño ere elkartuago gaitezen, irratsaio berexiok antolatu ditugu:

Abenduak 24

«JOSE MARI BUSCA ISUSI, ETXEKOANDREEN AGINDURA». Afaria gertutzeko, argitasunak.
Asiera: arratsaldeko 4.30-tan.

«GABON GAUEZ»: Bi orduz, bertsolariak, gabon-abestiak, abeslarien elkarriketaldiak. Gabon-gauari dagokion giro berexia.
Asiera: arratsaldeko 8etan.

EGUBERRI ZORIONTSU: Afal-ondoan, senide, aaide eta lagunak agurtzeko, gure irratia zuen eskura.
Asiera: arratsaldeko 11etan.

Abenduak 25

«KALE NAGUSI»: Gure albiste-emalleek, zuzenean, errietako gabon-giroaren berri emango.
Asiera: goizeko 11etan.

«RADIO MAKUTO»: Afrikaldeen aurkitzen diran euskaldun soldaduen agur eta elkarriketak.
Donostiako erri irratiak, 3etan asita.
Loiolan 4etan.

Abenduak 31

«JOSE MARIA BUSCA ISUSI, BERRIZ ERE, ETXEKOANDREEN AGINDURA». Afaria gertutzeko laguntasun eta argitasunak.
Asiera: arratsaldeko 4.30-tan.

«URTE ZAAR»: Euskal Erriko bertsolariak onenak, urteko gertakizunei buruz.
Euskaldun kantarien agur eta elkarriketak.
Asiera: arratsaldeko 8etan.

«GABON ZAAR ZORIONTSU»: Afal-ondoan, senide, aaide eta lagunak agurtzeko, gure irratia zuen esku.
Asiera: arratsaldeko 11etan.

Zoriona lagun, gaitzean elkarrekin.

Gabon-bertso berriak

3.
Haurto txiki hura
haunditu zanean
zintzilik jarri zuten
Golgota mendian.

Azken amasaren
momentu berean
«Barkalezu deneri»
zion Gurutzean.

4.
Gabonak dira ta
zertan ari naiz ni
garizuma kontuak
azaltzen zueri.

Agertu nahi nuke
argi eta garbi
zer gertatzen zaion
egi zaleari.

5.
Ez zaitezten asper
bukatzera noa
bainan entzun zazue
nere erregua.
Izateko denok
maitasun beroa
eta ez baztertzeko
pobre ta txiroa.

6.
Denda guztietan
jostailu politik
Erregeak datoz ta
zabaldu leihoak.
Pozik ikusten dituk
negozianteak;
goibel eta tristerik
lagun langilleak.

—oOo—

1.
Oitura zarrak

badute oraindik
indarra gure artean.

Hori dala ta
hemen gabilta
bertsoz eta kantueta
Gabon usaia nabaitzen degu
ate eta leiho danetan.

Zerbait haundia ospatzen dala
esango nuke gau honetan.

2.
Bixigu erreka labea dago
konpota berriz leihoan.

Laister bilduko gera guztiok
sukalde epel goxoan.

Abenduaren ogei-ta-lauak
elkartzen gaitu maiean,
herri osoa bildu gaitzen
pakearen atarian.

3.
Laiño illunez estalirika
ikusten degu herria,
langille asko balantzan daude
hauken da gure larria.

Gauzak okertu zaizkigu eta
dator istillu gorria,
ikus zazue nolakoa dan
langillearen saria.

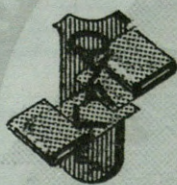
4.
Mendiko ontzen oihuarekin
elkartzen gera gau hontan
eta karraxi egiten degu
hotzaren atzaparretan.

Zuzentasunik ez da ikusten
jaun haundien empresetan,
pixu guztia jartzen bai dute
mendekoaren gainean.

(«Gabeko izar» en doñuz).

IKIMAKU

ZORIONAK

OYAL S.A.

OIAL ETA EFORRUTEGIA

garibay, 4

DONOSTIA

RESTAURANT

AITA MARI

portu kalea, 23

DONOSTIA

EGUBERRI ON

ESPERANTZA

Ipar aldeko haizeak

"Gure borda" antzerki berria

Antzerkilarien biltzarraren lehendakari dugun Daniel Landart-ek irakurri dauku, zonbeit lagunengatik aintzinean, Garcia Lorca poetak izkiriatu "Bodas de sangre" obraren euskarazko itzulpena: "Odolezko eztaia".

Baina handik laster beste gazte suhar batek, Jean Pierre Mendiboure, Heletar laborari (nekazari) gazteak, irakurri dauku bere lehen teatro-obra. Eta zer obra! Hogeita hiru urte dituen gazte batek egina denez geroz, pentsatzen dugu euskal teatroak beste izkiritzaile bat gehiago baduela. Eta esperantza edo itxaropen berri bat emaiten dauku, ikusten dugularik orain arte beti apaizak ginituelarik euskal idazle, laborari gazte bat ausartatu dela orakoan bere pentsamoldearen agertza teatroaren bidez.

HERRIAN BIZI DUGUN PROBLEMA BAT

"Gure boda" obran aipatzen den historia, egunero Ipar Euskal Herriak bizi duen zera da: kanpotarrek, Bordaetik, Paristik edo beste nuntzietatik etorri dirudun batzuek erosten ari dituztela, menderen mende euskaldunen eskuetan zauden lurak eta etxe zaharrak. Gehienetan, ederki antolatzen dituzte, bereziki gorderik (ezkuturik) zeuden euskal harri eta zur ederrak berriz argitara ateratzen dituztela, etxearen edergailu bezala. Nagusi berriei berriz plazer zaiote beren adiskideen aitzinean aberastasun horren agertzea. Zoriz gaitzez Ipar aldeko xoko moko hanitz ari da, molde hortan, kanpotarrek betetzen. Bestalde, gazteak beti badoatzi Paris alderat lan billa eta askotan, igande egunarekin, herrian gelditu den laborari gazteak, ez dauka gehiago lagunik eta bere herria bera ere ez du ezagutzen: kanpotarrek inguratua dago. Ingurumena zikindu omen dute industriariek hirietan. Ingurumen kulturala desegina dago, laborari huts, industriariek gabe, dagotzin herri pobretan (Ipar Euskal Herria, Bretaina, Otzitania eta beste). Herri hoiek etxe zuri ta gorri politak dauzkate, baina hoietan lan eginez bizi dauden ingurumen kulturala hiltzera doa...

ANTERTI BERRIA

Baina goazen berriz antzerti berriak aipatzen duen gaiaren harirat. Parisen bizi den euskaldun gazte bati, herrirat itzultzeko gogoak etortzen zaio. Eta ez bakarrik herrirat itzultzeko, baizik eta bere gurasoek etxearen gaineko aldean dagoen mendian duten borda zahar batean bizitzeko. Eta amets eder bat egin du mutiko gazte harek: borda hura antolatuta eta han biziko dela. Aitamei izkiriartzen diote erranez "Borda" hura euki dezaten beren semearentzat, hunkan han bizitzeko erabaki duela.

Deabrua ez baitago sekulan lo, garai berean, kanpotar aberats batzu jiten dira aitamengatik, baizik eta haien "borda" zaharraz oso agratuak direla eta erosi nahi dutela, diru pilla ederra ere eskaintzen diote gainera. Aitamak durduratuak dira. Zer egin?

Ezetz erran, beren semearen gatik... Baina diruak ere pena egiten diote eta uste dute ororen buru beren semeak diru horrekin etxe berri poliki bat egiten ahaliko duela eta nahiagoko duela etxe berri hori ezenez eta "borda" zahar bat.

Ez dute konprenitua semeak "borda" duela nahi eta ez besterik, "borda" hori baita seme horrentzat euskal herriaren sinbolo bat bezala. Beraz irakurleak pentsa dezake zer desilusio izigarria den semearentzat eta aitamengatik ere, ikusten dutelarik, ez dutela batere elgar konprenitu.

AZKEN HITZA

Antzerti eder hori negu hontan antzerkilarien biltzarrek emaitzeko du, bai Baionako Teatro Handian, bai beste asko tokitan. Behar bada hego aldeko zonbeit euskaldunek ere nahiko dute ikusi eta abisatuko ditugu.

Baina beste problemari dagokionez, Ipar aldeko etxe zahar eta lurren erosteari, gazteek gero ta gehiago kontzientzia hartzen ari dute zerbaite egin behar dutela lur horien atxikitzeko (eukitzeko) herriarren artean, eta hoiei esker ogibide berrien sortzeko.

Antzertian erakutsia zaunkun mutil gaztearen pare beste asko euskaldun gazteek nahi dute Paristik itzuli Euskal Herriat, hemengo etxe zaharrak antolatu eta lur berriak irauli. Haatik askotan diru laguntzak falta dituzte lan hortan hasteko.

Bestalde, herri industriadunen pausa toki behar badugu izan Ipar alde hontan, hein (neurri) batean bederen, zergatik ezkintazke Gipuzkoa edo Bizkaiko industri langileen pausa toki izan, Parisko edo Bordalekoena baino lehenago. Azken hauek daukute euskaldunen arteko ingurumen kulturala desegiten. Nafarroako edo Arabako parte (zati) batzuetan bezala, balio luke ere hego aldeko dirudunek antola ditzaite etxe zaharrak eta ikastolentzat uda lekuak.

R. Camblong

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chapeitza

Vergara, 11-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

ARTE

Tomas Hernandez Mendizabal nor dan

Tomas Hernandez Mendizabal euskal pintore bat dugu. Berak egin ohi ditu, ain zuzen, Z. AR-GIaren Gabonetako azal-marrazkiak azken urte aurretan. Aurten goa ekar-tzera gureganatu zaigunean, gal-dera batzuk egin dizkiogu, irakur-leek ezagu ditzaten.

—Non jaio zifan eta non ikasi zenduan?

—Nere gurasoak ere euskaldunak ziran eta ni Donostian jaio nintzan. Amalau urte arte eskolara joan nintzan eta garai ortan la-nean jarri nintza. Beraz, ez dut eskola gehiegi iza gazte denboran.

—Non ikasi duzu, bada, orain artista izateko beste?

—Nere eskola euskal paisajea izan da. Ortik ikasi dut dana. Bete betean eta osorik inor ez baldin bada ere autodidakta, ahal dan neurrian, ni autodidakta naiz. Natural-lezak erakutsi dit neri dana. Izan ere, ba al da ezer, naturaleza be-zain abstrakto edo ain figuratibo danik?

—Noiz irten zifan kalera?

—1964ean egin nuan agerketa bat Donostian «Club Guipuzcoa» delakoan. Ortik aurrera leku asko eta askotan azaldu ditut nere la-nak.

—Zer unetan arkitzen zera orain, pintore bezala?

—Orain igaro-une batean nabil. Nik, bizi dedana agertu nahi izaten det eta orain bertan gehiegi mugatu gabeko bideetatik nabil. Figuratibotik abstrakto pasatzen naiz. Beti naturalezaren bidez.

—Eta nolaz eman duzu pauso ori?

—Oso mantxo. Batez ere, azter-tuaz, ez modan dagoelako edo be-ste azaleko arrazoiaren batengatik. Paisaje orri begiratu eta barruan sartu eta gero, azken bolada on-tan pintura-era au sortu zait.

—Zer jotzen dituzu maiztut, eredutut?

—Beti, gehien aritu nauana, Pi-casso izan da. Baiña euskaldunok Otelzari zor diogu gehien. Ikara-garria da gizon orrek gure alde egin duana. Bere indarrak berpiztu egiten gaitu.

—Oraingo une ontatik irtetzean nora joko duzula uste duzu?

—Orain nahasketa aundia dago pinturan. Gero sortuko al da pake giroa eta orduan, gauza onak au-rerra irtegan dira. Baiña zer ge-ratuko dan, inork ez daki oraindik. Ez emen eta ez Parisen. Figura-zio berri batetaz itegiten da, bai-ña oraindik ez da ezer ikusten.

—Zer sari irabazi izan dituzu?

—Bederatziren bat bai baiña ez dakit gogoan dauzkadan orain ber-tan: 1961ean, Gaztekoen Sarike-tan, urrezko medailla. 1962an Sa-riketan berean, bigarren saria, pin-tura-gaietan. 1967an Zarauzko Sa-riketan brontzezko medalla, eta El-goibarko jaietako egitarauan biga-rrer saria. 1968an Zarautzen, le-henbiziko saria, Ordizian irugarre-na eta Probintziako sariketan ere lehenbizikoa. Urte berean, Irungo Paisaje-sariketan, irugarren saria.

1969an Lezoko «Elias Salaberria» sariketan, lehenbiziko saria.

—Donostiatik kanpora ere azaldu dituzu, beraz, zure lanak...

—Bai. Tolosa, Eibar, Zarautz, Agi-naga, Irún, Gazteiz, Iruñe, Lezo, Elgoibaren. Erri auker guztiek ba-dakite nere lanaren berri.

—Zure ekspresio-biderik malte-ena?

—Pintura, zalantzarik gabe. Bai-ña beste lan mota batzuk ere er-biltzen ditut. Grafista naiz nere lantegian eta ortik kanpora, kartel asko egiten det, baita dekorazioak eta liburu edo aldizkarietarako eder-garriak ere: Z. ARGIA, TXISTULA-RI, orietan eta bestetan.

—Aberastu al dezu zuk euskal artea?

—Aberastu... oraindik ez. Ahal dudana egiten dut. Aberastu, da-non artean egin behar dugu. Gi-puzkoak, arte kontuan, indar au-dia dauka gaur eta ori euskal ar-tearen benetako aberastasun bat da. Dena den, euskal giroko edo-zer gauzak zorutzen nau eta ori nabarmendu egiten da lanerakoan.

—Eta Gipuzkoan dagoen indar aundi orretaz jabetzen al da erria?

—Ez. Askotan pentsatzen dut gi-puzkoarrok ez dugula merezi ain-

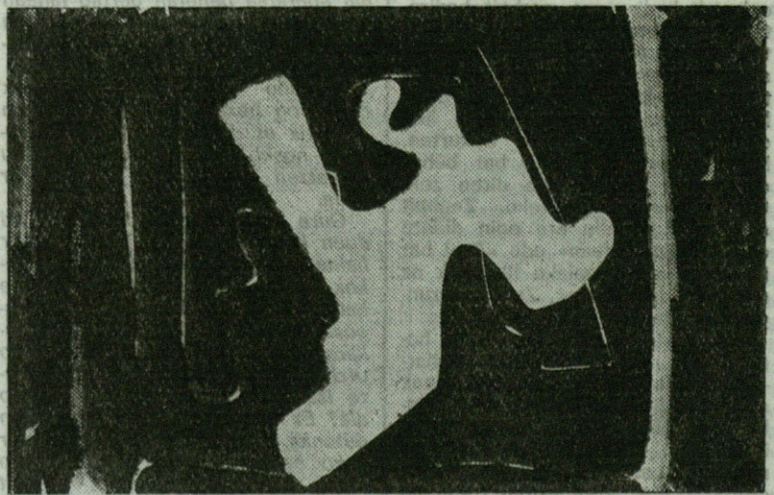
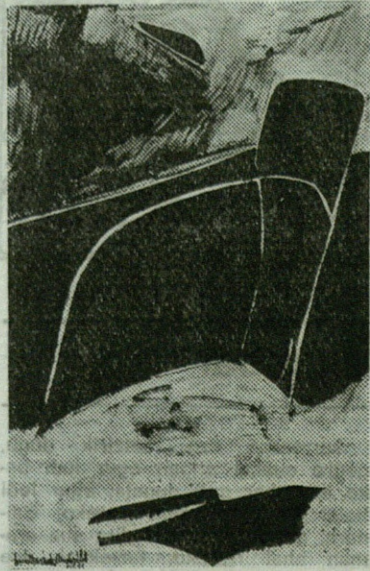
beste artista eta ain on izaterik. Egin edozein agerketa eta oso ona bada ere, irureun lagun ez dira ikustera joaten.

—Zergatik gertatzen da ori?

—Alde batetik, oso gutxi era-kutsi digutelako gaztetan. Neroni Zuloaga nor zan jakiteke irten nin-tzan eskolatik. Bestetik, materia-lismo giro ikaragarrian bizi gera-lako eta barru-indarra behar izaten da kultura arloetan denbora eta dirua galtzeko. Bestetik, artistak oso baztatuak egon izan ohi di-ralako, Euskal Herrian. Orain bertan ere gauza parragarriak gertatzen da: askotan, ez dira onenak azal-tzen eta agertuz gero ere, egunka-rietan egun pare batean itze-gin eta gero zeharo ahaztu egiten di-tugu gizon ura eta kultura-arlo ori urtu egin balira bezala.

—Kritikalari onik ba al da gaur Gipuzkoan?

—Kortadi izango da onenetakoa, egia esan. Kritikoak lan aundia egin

dezake eziketa arloan. Oso zailla da kritiko ona izatea.

—Zer esango zenitoke Euskal Herriko jendeari?

—Artistaon lanak ulertzeko aha-legiñak egin ditzala. Galzki itzegi-tea, baztarteza, oso erraza da. Bai-ñan agerketa batek zenbat lan ema-ten duan pentsatzen jarriko bagi-ña, beste giro batek babestuko gintuzkete.

—Eta Euskal Herriko komunika-bideei?

—Beren eskuetan dagoela erri xehea arte kontuan. Informazio bi-dez jatzeta, eta pertsonari arteak ematen dion osotasunaren alde lan egitea. Lana egiten danean gau-

zak aurrera ateratzen dira. Ikus dezagun Lezo erri txikia. Nola an-tolatzen duan «Elias Salaberria» sa-ria. Urtero sariak gehitu egiten di-tuzte. Zer indar dago or? Zarauz-ko saioak ere onak dira eta orain badirudi Eibar asia dala. Orain, Debako eskola izango da garran-tzi aundikoa, berriz ere esan, Otel-zari esker.

Onela bukatu genduen gure el-karrizketa. Ogeita amaika urte-tako pintorea badijoa bere kezka-zen batzuk azaldu eta gero. Guk kezka auker jaso egin ditugu, merezi bai-tute. Orain erriaren erantzunaren zai gelditzen da artista.

OLALDE

TXEKOSLOBAKIATIK

«Zeruko Argia»-ren lankide ta irakurle guztiei:

Aurtengo urtea bukatzera doa ta berri bat atetan da-dukagu. Gure Jainko onak bakarrik daki zer ekarriko di-gun. Euskera batu ta ikas-tola berriak zabaltzeko asmo-tan lan txit merezgarria egin dute euskaltzaleek orain az-kenetan dagoen urtearen bi-dean, eta segur nago dato-rrer urtean ere beren bide-ari azkarki jarraituko diotela. Gauza baik, hots: euskeraren batasuna ta ikastolak, guz-tiok ongi dakigunez, garran-tzi haundikoak dira gure eus-keren malte-maltearen geroa-rentzat. Neroni ere euskera batuan Euskaltzaindiaren era-bakien arauera idazten sala-tzen naiz.

Aurten 73 urte bete ditut eta azkeneko denbora hone-tan osasunez ez nago ondo. Horregatik aurten ezin dizaio-ke neure adiskide bakoitzari txartel berezi bat idatzi ta neure zorionagurra «Zeruko Argia»-ren bitartez ematera behartuta nago. Lerro hauen bidez neure adiskide guztiei Egeberri baketsua ta urte berri zorionsu bat, Jainko-aren benedikapenez betea, opa dizkiet.

Horko asteroko ederra zu-

zendari jaunari eskerrak —eta bere onginalia asko eskertzen diot— jarraiki har-tzen dut eta haren bidez Eus-kal Herriko berriak neurega-na heltzen dira.

Urte honetan euskaldun ar-gi bat, Jose Artetxe Jauna, galdu dugu. 1925-garren ur-tean hasi naiz euskerazko txartel eta eskutitzak berare-kin trukatzeko. Euskal Herrian izan zen neure lehenengo adiskidea. Bere ustegabeko heriotzearen berri ilunak oso minberaturik utzi nau. G. B.

Orain euskerazko liburu as-ko agertzen dira, guzti-guz-tiak oso jakinagariak eta on-gi egnak. Neure adiskide zin-tzoei eskerrak hemen liburu berri batzuk daduzkat eta ho-nela euskerazko zerbaite ira-kurtzeko aukera dut. Euske-razko literaturaren hazkunde kementsuak asko poztutzen nau eta uste dut helduden urtea ere onuragarria izango dela gure euskera maltearen-tzat.

«Gora Euskal Herria ta go-ra euskera» delarekin buka-tzen dut neure agur sutsu hau.

Praga-tik 1971-garreneko Abenduaren 11-an.

Norbert Tauer

JUSTIZIA

elgoibar

Aurrerago ere idatzirik dugu, geure euskal arloan egur lodi asko eta abar guti dugula, egur lodi hoiei su eman ahal izateko. Gainera, abarretik egur lodira sua eraman ahal izateko, tartekoak ere beharrezko dira. Abarrak guti eta exkakak badira ere, zerbait badira, tartekoak oso guti ezagutzen ditut. Gaur, Argia edo honelatsuko aldizkari bat irakurtetik, argitaratzen diren liburu gehienetara, tarte handia dago. Pertsona larrien has daitezke Argiaren bidez irakurten, baina gerora jarraibide bat behar dute, gaur argitaratzen diren zerbait liburutara heltzeko. Zerbait andrazkok itaundu ere egin didate ea «Arantzaz Artean» edo «Argi bat iluntasunean» bezalako libururik ez ote dan idatzi behar. Zer erantzun- go diet Xabier?

Nahiz eta jende larria izan, honelatsuko irakugai errazak behar-beharrezko dira euskal irakurleak sortzeko. Ezin bai ditekete eska zerbait soziologiako eta abar liburu irakurteko, hortarako gai ez direnei. Nik uste, zenbait idazle eta argitaratzaile konturatuak egonen dira hutsune handia dugula hemen.

Eta hamar-hamasei urteko gazteentzat egeri denaz zer esan? Hainbat liburu idazten dan garai hontan, gure gazteak erdi-linboan dauzkagu. Eta hau ez da gazteen errua, larriena baizik.

—Mutrikuko eskutiz bat hartu dugu. Donostian astea ikasketan pasa ondoren eta etxera nentorrelarik, Mutrikuko emakume batekin trenean nintzen kontu-kontari eta bere pasaizu batzuk kontatu zizkidan. Hark ez zuen jakingo nor nintzenik, nik ez bera nor zenik, eta orain hartu dedan eskutitzean gertakari berdintsuak jaso ditut. Baita liteke bietan berdina ez izatea eta hala bada zorionak biei eta jarrai zintzo gure bidean eta egunen baten arrazoiarekin jasoko gara-ta.

—Aste honetan bi liburu hasi eta bukatzeko suertea izan dugu. LA REVOLUCION CAMPESINA EN VIETNAM DEL SUR eta EUSKAL LITERATURAREN HISTORIA. Biak gustatu zaizkit. Bigarren honi egini-ko kritikak bide direla, hobeto ulertu ahal izan dut, berez ulergaitza ez bada ere. Eta, berriz ere irakurriko dut.

—Igandean, hain entzutetsua den Durango aldeko Aitxarten ginen. Aspaldi hontan, eskaladako kontuak modan daudenez gero eta garai bateko ibilerak gogoratuaz, gazte talde batekin, eskalada oso hurbi-letik ikusi ahal izan dugu. Bazen gazte franko Aitxarte inguruan. Batzuek mendi ibilia egiten, besteak eskaladan. Hiru-lau korda han ageri ziren harkaitzean zinzilikaturik. Zer ote da gazte izatea! Guk gure aldetik ondo aprobetxatu genuen gure ibilaldia, perretxiku mordoa jaso bai genuen. «Pardilla» izenekoak. «Pago ziza» «Neguko susa» Berna-bereren zensurak dionez.

Etxe-Pe-tarrek

tolosa

Aurretik esanda zegoen bezala, Zepai bertsolariaren omenaldia ospatu zen espero genduan bezala. Alegia, herriaren harrera onenakin, besta ederra eskeini ziguten hala-beharrez CIT eta CAT-ko Jaun antolatzaileek.

Iparraguirre antzokian izan zen bertso saioa, ongi joan zen eta bertan eman zitzaion, omenatuaren

alargunari oroigarritzko saritxo bat eta beronek ere hain xuxen esker-rrak itzuli zituan publikoki, segituan.

Gero bazkaria izan zen Tolosako Kasinoaren geletan, Idiaquez Restaurant-ak serbitua. Beronen ondoren berriz ere bertso saioa Zepai zenaren bizi-moldea eta bere esaera jatorrak aipatuaz. Azkenik herriko prolema bizienak ere ikutu zituzten, hainbeste eta hain sakonak izanik, gai aberatsa benetan bertso lanean jarraitzeko, ederki aztertut zituzten denen artean, bakarren batzuk berderen.

Amatitio euskal idazle trebeak ongi zion bezala, bada gure artean drogatik at dauden arazo kezkatu- goak noski, baina jendeak ez ditu sumatzen edo ez ditu nahi, behar bada.

Gure herriak, egun igarotzen ari duen kinka larriaz, ez direla behar haina ohartzen esango nuke. Askok beren abertzaletasuna taberna batean azalduz gero dena egiña de- goela deritzate; eta bitartean, eus- kara-kursoak, zeinenzat? Gerorako utzi behar ote? Bihar edo etzi beste izar batek argiegiten duanerako ala? Ez dut uste horrela pentsaten dutenak, izar hori piztu dedin ezer asko egingen dutenik. Ez ditut oro sartu nahi lelo honetan, badakit beste arazo gehiago, ere, badau- dela beharrezkoak, eta hоек zuzen- tzen ahalegintzen direnak ez ditut hemen sartzen, ez. Baina zoritxa- rrez bada bestelakorik ugari gure artean.

Oraindik okerrago, orain dela urte pare bat edo, neronek eginak baditut hirurogeiren bat arpidedun euskal aldizkarietarako eta geroztik ere egin dut enkueta ttipi-bat, zen- batzuk edo irakurtzen ote duten, eta harritu zaitezte, nere kalkulaz ondoren, askoren okerrik gabe hi- rurogei hoietatik hamabostek iraku- rriko dute asteroko zenbakia. Beste batzuek berriz baja eman ere bai. Hoiei ezin eskatuko diegu herri- martiri izateko noski. Ez dut uste behintzat, eta nahiago nuke oker banego.

Bitartean futbolak eta Urtainek ez ditu jarraitzaileak falta. Hori ihes- keria bat izan leike, edo da, eta bestea berriz kultura osagarri bat ezpaiderik gabe. Herria konzienzia- tu beharra dadukagu, bestela gure lanak axariarentzat izanen dira.

J. M. Allur euskal irakasle jato- rra, soldaduskara doa, eta gu bere serbitzuen faltan geratzen gara. Az- ken hilabete hauetan majinatxobat lan eginga du Lizardi Elkartean; be- rak ematen ditu oraizindik ere asteen bi egunetan bi klase ikastolan, eta berdin Eskolapioetan. Zeinek bete hutstune hau? Inor baledi gai berau betetzeko, zuzendu deila elkarteko- ren batenbatengana. Ongi hartua izanen da eta.

Guk gipuzkoarrok badugu «gafe- ren» bat edo; orain ere Universita- terik gabe utzi gaituzte. Itxura, na- hikoak ez dugu behartzen, edo zer edo zer hobe emateko asmotan dira. Ez jakin.

Krutowig jaunak aditzari buruz ze- goen. Hegosa saria, jasoko du. Lan sakona eta neketsua egin duena bizkaitar honek. Honek pentsa- araz- ten dit, gure herriak apurka, hankak barruan eta burua kanpoan dituela gelditu behar duela. Ez dedila hala gerta.

HONDAR

pasai donibane

Abenduaren 30ean, Ez Dok Amai- ru abeslari talde ezaguna. Erren- deriara etortzekoak da bere BAGA, BIGA, HIGA agertzerak. On-Bide zi- neman agertuko dira.

Talde honek, Euskal Herriari jira- bira eman dio BAGA, BIGA, HIGA aurkezten. Cataluñan, Bretañan ere izan dira eta Galicia aldera abia- tzeke dirala entzun berri dugu. Ga- rrantzi haundiko taldea dugu beraz. Orain arte, sanjuandar adiskide, ikusteko zori ona izan ez baduzu, jo zazu hil honen 30ean On-Bide zinemara. Ez zaizu damutuko!

—oOo—

Chrisma Margo-Sariketa bat an- tolatu dute Aterpeko gazteek, 7 urtetik 14 arteko neska-mutikoen- tzat. Ume bakoitzak, bere izen-dei- turak idatzi behar ditu presentatu edo aurkeztuko duen chrisma atzean eta Aterpeara bidali.

—oOo—

Urtekari 72 atera berri da. Ur- tekari hau, euskeraz egindako agen- da bat duzu. Hemen arkituko ditu- zu Euskal Herriko Historiaren za- tiak, Bertsolariak, trenen eta autoen orduak, mendi neurriak eta abar...

Erosi nahi baduzu, Itsas-Mendin, mendizaleen elkartean salgai duzu.

—oOo—

Donostiako Herri Irratiak (Radio Popular erderaz), programa dotore

bat eskeintzen digu azkeneko bo- lara hontan. «Euskal Kulturaren Bi- deetatik» izenaz ezagutua da pro- grama hau. Astelehenetik ostirale- ra bitartean, arratsaldeko 7etan, ematen da.

Ikastoletan edo eskoletan ibil- tzen diren umeentzat antolatua izan da.

Umeek bial ditzakete beren la- nak korreoz edo irratiari bertan irakur ditezke.

Ea bada, sanjuandar neska-mu-

tilak, anima zaitezte eta bidal zuen lanak!

—oOo—

Xanti Briñas, sanpedrotar adiski- deak eta gure herrian hain ezagu- na denak, apaiz-ordenak hartu zi- tuen joan den asteen Errenderiako Galtzarabardako elizatzon. Hemen bertan gelditzekoa da.

Gure zorionik beroena Xanti adis- kideari eta aurrera jo dezala ke- menik galdu gabe!!

INALURRETAK

Arantzaz

—OINAK SENDATZEKO— OINETAKO BEREZIAK

—OINETAKOAK EMAKUMEENTZAT BAKARRIK

Luisen Enparantza, 2 (Zabaleta Izkifian)

— DONOSTIA —

santo tomas zozketa

diru~epea: lotazilla'ren 31 arte

publivas

DONOSTI'KO
ERRI-ETXE'KO
AURREZKI KUTXA

oñati

Gabonak:

Gabonar gainean ditugu. Aurreko batetan esaten nuen Gabon-kanpainan martxan dago. Eta Gabon egunean Olentzaroren agerpen bat egiteko, gertatzen ari dira batean eta bestean. Eguraldiak laguntzen badu behintzat, zerbait itxurazkorik ikusi ahal izango dugu.

GAZTEEK ARDURARIK BAI OTE? Lehengo batean honela ihardun (jardun) zitzaigun Klub bateko gazte bat: 16-17 urtetako gazteek ez dute ardurarik. Zerbait esan ezker, diktadore garelako erantzuten digute, ez diegula askatasunik ematen. Eta askatasun pixka bat eman ezker, berriz, ez dakite gauza bat behar bezala egiten. Ez dirala kapaz lan pixka bat egiteko; jarri eta zigarra ugari erre, eta kartetan egin.

Gure gazte gizajoei makina bat gauza entzun behar izaten dute. Nik guztiz normala ikusten dut gazteen artean ezarren ardurarik ez egotea. Haundien artean ba al dago? Norbera ondo bizi eta besteei adarra joteko, beste ardura gutxi ikusten dut nagusien artean.

Bestalde: nun ikasiko zuten ardura izaten? Eskolan zigorpean, sekula ez zaie agindu besterik egin, deretxorik ez, eta obligazioak ugari... ez gaitzen harritu emandako edukazioa eman bezala hartu badute.

Gure kamiñoiari emandako izenik politena eta egokiena atzo entzun nuen: ASTO-PISTA.

TOMASEK

mutriku

IKASTOLAKO BERRIAK

Ikastaro honen hasierako beste ikastola berri bat zabaldua izan da. Umetxoak ugaritzen ari diranez, ikastola ere handitu egin behar. Ikastola ikaiña benetan. Toki alai eta osasungarria bere leiho zabalez argitasunez inguratutik ikusmen ederrak agiri dirala. Umetxoentzat izan litekean lekuri egokiena, haurtxoei dagokioten aurre-rapen berrienaz hornituri. Gure umetxoak bazuten, bai, horrelako toki baten beharra.

Gurasoak; hiru urte bete dituzten haurren gurasoek badezute egokitasuna zuen haurtxoak gabon-oporketa ondoren ikastolara biltzeko. Saia zaitezte zuen haurtxoen izen-abizenak lehenbailehen ikastolako zuzendari edo andereñoen bati ematen. Hortarako, jakina, ikastolako bazkideen haurrek dute aurretasuna.

HERRIKO 111GARREN KRISTMA SARIKETA

Goizeko Izarra Elkartek eratua. Gaia, GABON OHITURAK.

- 1) Lehiaketa honetan 6 urtetik 14 bitarteko neska-mutil guzietatik har dezakete.
- 2) Nola nahiko teknikak erabili ditezke.
- 3) Lanak, atzean izen eta urteak dituztela, abenduaren 23 arte jasoko dira GOIZEKO IZARRA elkartearen.
- 4) Batzen diran lan guzietarakusketak bat antolatuta eta irrikiko da 25ean ESKOLA PROFESIONALEAN. Abenduaren 25an arratsaldeko lauretan txokolatejara izango da ikastola berrian eta bitartean zenbait arregala erlifatuko zaie.

GABON ZORIONTSU

LAU idazle taldek, Gabon jai zoriontsu eta Urte-berri on opa dizkie ZERUKO ARGIAren irakurle guziei.

LAU

zumaia

Gure sentuek aitzaki hartuta, nahi degunean, badakigu egun ederrik pasatzen. Hoietan sonatuenetako bat izango da Santa Luzia. Egun horretan gehiago edo guttiago denok jostun izaten gara. Bazan ixkanbila gure kaleetan gaueko orduetan. Hortan bada ere, emaku-

meak bere promozioa agertu nahi du, nahiz ta gero bakoitza bere aldetik ibili.

Talde bat poliki hasia zen elkartasun bidetik eta entzuna dudanez, zailena egin ondoren, frakasatu egin du. Emakumeek badute oraindik Santa Luziari zer eskatu.

—oOo—

D. Anjel Araolaza gaixorik dugu. Parrokiko organista bezala 34 urte luze daramazki gure artean. Musika kontuan asko zor diogun apaiza. Nik uste, bizkorturik laster ikusiko dugula gure artean.

—oOo—

Aspaldi honetan ari dira gogotik gure herrian etxeak egiten. Ikusten denez bazegoen premia ere. Orain, etxeak ugaltzen ari diran bezala, lantokiak lehenean daude. Etxe hoietan bizi behar duen jendeak nun egiten du lana? Askok kanpoan. Goizean joan eta iluntzean etortzen dirala. Honek ze familla bizitza egiten dute?, hoiertzako herri bizitza zer da?; gauzak horrela doazela, ze etorkizun ikusten dute gazteek?, emakumeek?

Erraza zait galderak egitea; ez, ordea, hain erraz erantzunak ematea. Hala ere, piskanaka ahaleginduko naiz erantzun egoki batzuk aurkitzen.

—oOo—

Hau argitaratzerako bukatua izango da orain bi hilabete hasi zen alfabetatze kanpaina. Batez beste, alde positibo asko izango duela-koan nago. Norbaitek esango du astero alfabetatzen kontu honekin jardun behar eto dudan edo. Ez da hori nere asmoa; baina, aitortu beharra dut, inportantzi handia ematen diodala alfabetatzeari, gure herriaren egoera ikusita gero.

Sumatu dut, ordea, hutsune bat alfabetatze lan hoietan dabilzenen artean; hain zuzen ere, alfabetizazio hau bertakoei begira bakarrik izan dela montatua. Hau da: alfabetizazio kanpaina honetan ez da kontuan hartu euskeraz ez dakienik. Eta gure herrian badugu euskeraz ez dakien jenderik, kanpotik etorritakoan artean batez ere.

Ez dut uste, gaurtik aurrera, kanpotik etorri dan jende hori ahaztu dezakezunik. Behartuta etorri baldin badira ere, etorri ezker, gure herriaren zati ditugu, herrikide ditugu. Noskiti, zaila gertatzen da etorkin hauen integrazioa, beren etorrera, egoera eta jardura interes batzuen izenean programatuak direlako.

Hori horrela dela, egoeraren al-daketa eta herritar guztien alfabetatzea planteatzen denean, euskeraz dakitenak bakarrik ez ditugu izan behar begien aurrean. Etorkin guzti hauek, dagoeneko, gure herri dingu edo izatera iritxi behar dute.

—oOo—

Ikastola batzordea gogor ari da lanean. Gogorra, izan ere, bere bete beharra: haurren heziketa. Heziketa honi begira, alde batetik, guraso eta andereñoak hasi dira elkarrekin biltzen. Oraingo hiru astetarako plana dute. Bestalde, hitzaldi batzuk ere eratu dira. Lehenengoa Imanol Laspiur-ek eman zigu. Bere gaia: gurasoen heziketa. Zaila gaia, bere zabalasunarengatik; hizlariaren bizitasunak ordea interesgarri bihurtu zuen gaia eta jendea gustora irten zan.

—oOo—

Egun hauetako batean iritxi da nere eskutara Guraso-Elkartek bidalitako orri bat. Benetan tamalgaria. Deiturretan baker bakarrik ikusten da Euskal Herrian bizi gerala. Badakit kanpotik gure artera bizitzera etorri den jendea ere asko dagoela bazkide. Baina hori ahal da arrazoi, guztia dana erderaz egiteko?

Gure arteko jende asko euskaldun izateko euskal deitura bat eramatea nahiko eta beharrezko ez dela konturatzen ez den artean, honelako gauzak ikusten jarraituko dugu. Herriko zenbait gazte eta ez hain gazte alfabetatzen ari diren bitartean hauk ez direla konturatzen ematen du, analfabetoak direla eta analfabetismo egoera horri eusten ari direla beren jokabideaz. Harritu egingo da, gero, guraso hauetako asko, gazteak eta beste zenbait jende beren bideetatik ez dabilela ikustean. Eta kritikan beren jokabidea jarri ordez, gazte eta beste jende hauena jarriko dute.

Gauzak nola ikusten diran da guztia.

Gazte hauek, hankasartze askore-

kin ere, saiatzen dira gure herriaren egoeraz jabetzen eta egoera hori aldatzen. Hortarako egoera horren azterketatik abiatzen dira. Azterketa hori egiten ari dirala, gure herriaren maila guztietako analfabetismo eta kulturarik ezaz konturatzen dira.

Besterik da Guraso Elkartea egiten ari zaiguna.

OLARRU

deba

EGI ALDEAN ZE?

Badabilta agintariak Deba zerbaite gehitu nahian. Hortarako Egi ballarak dauka baldintza egokiak.

Jende ikasiarekin batera egin dituzte azterketa guztiak: Hortarako behar diran gizonak erabili dituzte soziologo, ingeniero, arkitekto, ekonomista eta abar.

Hori dena beharrezko da, baiña ez da aski. Ez al du herri soilak bere itza ateratzeko eskubiderik? Beti entzule izan behar al du Udaleko batzarretan ere? Erritarren iritziak alboraturik erabaki behar al du herriaren etorkizuna?

IKASTOLAKO OIHARTZUNAK

Badu nahiko eginkizun ikastolako batzordeak, antolaketa lanean. 240 haur badira haurten gutxi gorabera. Eta ori pozgarri bada ere, buroauste eta eragozpen haundiak dazkaki.

Hamar urte arte ziran oraindik noko ikasketak. Baina emendik aurrera hamalau urte arte luzatu beharko dira.

Hau dana erraz aipatzen da, baina egin, ez ain erraz. Hortarako lehen baino garratzago eta gogotsuago eldu beharko zaio lanari.

Azterketa sakon baten beharrea arkitzen degu ikastola, etorkizunari buruz. Nondik eta nola iritxi laguntzak...

Ez da aski noiz behinka gertatzen diran giro sutsuetan laguntzea eta tarteko izatea. Urtearen zear etengabe ditugun arazoetan eldu behar diogu latz. Ikastolaren premietan adibidez. Bestela ezer gutxi egiten degula ziur egon gaitzen.

Idiakez

usurbil

ERRIGINTZAKO TALDEA

Ez dira aste asko Erriko jai bereziak ospatu genituela, Usurbilgo erriaren seirheungarrego urtebetetzea zela eta. Geroko etorkizunari buruz eritarrak esnaraztea eta kerkaraztea izan zan jai auen elburua, SIADEKO taldearen itzaldi egokien bidez.

Baiña orduko zarata, etekiñik ga-

reaz baliatzen ez dakigulako, erderaz idatzi beharrik izan.

Baiña ez dute euskera ikasi bakarrik egiten. Beste itzaldi batzuk ere antolatzen dituzte. Ikastolako aurren ezieraz eta euskeraren batasunari buruz izan dira.

Giro ortan sortuko al dira, noski aldizkari ontaroko idazleak. Erriko gora-beherak aztertu eta barreiatuko dituzten berri-emailleak.

IKASTOLA

Ez da berriketa ikastola bat aurrera ateratzea. Erri osoaren laguntza eskatzen du.

Aurten bertan bi gela berri egin dira. Jakina, jardun zirenak, utsean lan egin behar. Astero astero goitik beharria ikastola osoa garbitu behar, txandan txandan, aurren aurretik. Dirua eskatu behar, an eta emen, andereñoi zertxobait ordaintzeko.

Aurak biltzeko erosi genduen mikrobussen zorra kitatu behar. Ia guztia ordaindurik daukagu egin zen eskeari esker. Txandan eta utsean lan egin behar txoferrek.

Baiña badugu laguntzaille onik ere. Gogo onez eskeintzen digute beren laguntza gazte batzuek. Laguntzailleen elkarte sortu nahi lukete ikastolarentzat. Illean orrenbesteko batekin lagunduko dutenen elkarte.

GAZTETXO TALDEA

Beren biltoki bihurtu du talde onek eliz-aretoa. Lagun artea gozatu, kulturaz jantzi, jolastu, arduratu, erantzunkizundun... beren ametsa.

TXOKO

azpeitia

KULTURA GAIAK

Kultura gaiak, albiste eta jakin-garri diren aldetik, zilegi bekik gaurko Z. Argiaren zatitxo hau, beren aipamenez eta azterketaz orratzea.

Hain zuzen gure herrian ere, azken urteotako "euskal-kulturaren" mugida orokarrak erne arazi du bere itxaropenaren hazia. Itxaropen hitza aipaturik, ene asmoa ez da inor illuratzeta, ez sinets araztea hemen egina dena urte gorria eta gari garbi dola gabea, kutxan sarturik ogi-opila egiteko gertutua denik ere. Itxaropena, itxaropen den aldetik, bere baitan darama hipotesia sail bat. Batzuetan hezur-haragi bihurtzen da, egiazko erreallitate alegia; bestetan ustekeria hutsan hodeletako metafisikan agortzen da.

Gure erantzunkizunean datza lehenengoa ala bigarren gerta ahal izatearen karkoa.

Urrats batzuk ematen ari gara, baina orandik zango eta oinkada

batez ere egoera konkretu baten dirdira dira gaurko ikastolak, bestela esan, ikastolak egungo herri, kultura, lege egoeraren seme dira.

Urolako ikastola-batzordeek eman duten urrats nagusietako bat, haxe da: ibarreko ikastolak mankomunidade gisara antolatzea. Jakin dugu denak kutxa batetik finantziatzen direla.

Elkartuaz lortu dute haurren gela nagusia Loyolan. Bat egirik leundu da, apurtxo bat bederen, haurren joan-etorrien trasporte arazoa, halaz ere ematen die aski buroauste diru kutxariei. Ikastolaok lerren handiaz burutan atera bearko duten beste arazo gordina pedagogia arloa da.

Abia-bide egokia deritzat zinez, mankomunidade-egiturari; gaur ikastolak behartuak daude elkarren babesean jokatzera; bakarka eta soilik ez da posible hainbeste problema latzi aurpegia ematea.

Lan asko egiten ari da gure herriko ikastola-batzordea. Batzarkideotan, zilegi bekik, bereziki bat aipatzea. Inaki Olarte Lasa, ikastolaren sortzaileetako bat eta gaurdaino batzordean jarraitzen duana, ikastolari eta ikastolagatik ordu askotako lan izerdi neketsuak ixuri ditutana. Sarritan esker onaren ordez arazo zitalak entzun ohi dituzte honelako langileek, baina zinetako eredu hauetxek ditugu, eta ez mintzaira "galimatiko" bat erabiliaz, euskara lausengatu eta bere errendetatik bizi direnak.

JUAN SAN MARTIN K. ETXEGARAI ARETOAN

Euskaldunen alfabetatze aldiro ikastaroak girotzeko eta bertan irakatsiari zabaltasun bat emateko, Etxegarai kultur-elkarteak, hiru hitzaldi antolatu zuen. Hizlariak, hiruak Euskaltzanindioak. Lehenengo hizlaria Aingeru Yrigaray. Gaia: alfabetatzea zer da. Bigarrena: Salvador Garmendia. Gaia: euskara literarioaren batasuna. Hirgarrena: Juan San Martin. Gaia: "euskal literatura mende Honetan".

Lehenengo bien berri emanik dugulako, gaurkoan San Martinena aipatuko dut.

Azaroak, 26. ostirala, aretoa lepahezurreraino Zestua, Azkoitia, eta Azpeitiarrez beterik, Gazte jendea ginar gehienik, denak galtza dunak baina emakumezko asko ere bai.

Juan San Martinek, hitzaurre gisa Europako korronte nagusiak agertuaz, heldu zion gaiari. Hiru korronte nagusi aipatu zizkigun. Ilustrazioa, Romantizismoa, eta Chauvinismoa. Politikak eta literatura duten har-eman hertsia frogatu zigan zenbait adibide garbi aurkeztuz.

Hitzaurre honen ondotik, San Martin jaunak aztertu zituan Euskal Herriko olerkari, kondairagile, idazle, gramatikari eb, hots literaturan era batetara nahiz beste-tara parte hartu duten gehienak. Literaturak ematen omen dio hizkuntzari prestigioa eta bultzada, eta literatura salbatzen den neurrian salbatuko omen da euskara ere.

Detxeparek lehen euskarazko liburua idatziaz Hizkuntza eta herria jaso zituala zion S. Martinek. Ondoren, Aranek egin zuan lanik garrantzitsuenak ere honetan omen datza: euskara euskalerriarena dela agertzea.

Azkuek ahozko literatura, kanta, eresi eta ipuinak bilduaz lau lan nagusi egin zuan S. Martinen eritxiz. 1) Hiztegia. 2) Morfologia lanak. 3) Kanzioneroa. 4) Euskalerriaren Yakintza.

Poeta sailean Aitzol, Lizardi, Orixe, Satarika eb, aipatu zizkigun. Nobelagile bezala Agirre, Etxaide, Txilardegi eb. Denen xehetasunak agertzea gehiegi litzake baina S. Martinen aburu bat agertu nahi nuke nobela sailean. Peninsula mailan, eta zenbait kasutan euskal nobela aintzindari da adi-bidez Txilardegiren "Leturiaren egunkari ez-kutua", baina katalandarren eta gallegoen gisara beste hizkuntzeta-ri itzuli behar genituzkeela, zorrozki zion.

Gure literatura, arte eta kulturaren beste zenbait arlo, ongi ezagutzen du S. Martin jaunak. Guztian entzuten diran eritziak agertu zizkigun, eta batez ere bere ponentzia literatura eta gizarteko egoera soziala loturik agertzea, anitz gustatu zitzaigun. Beste bat arte, San Martin jaunak. Eskerrik asko.

ANATSAN

IBARREKO-IKASTOLAK

eke eta behaxtopo askoren, eta

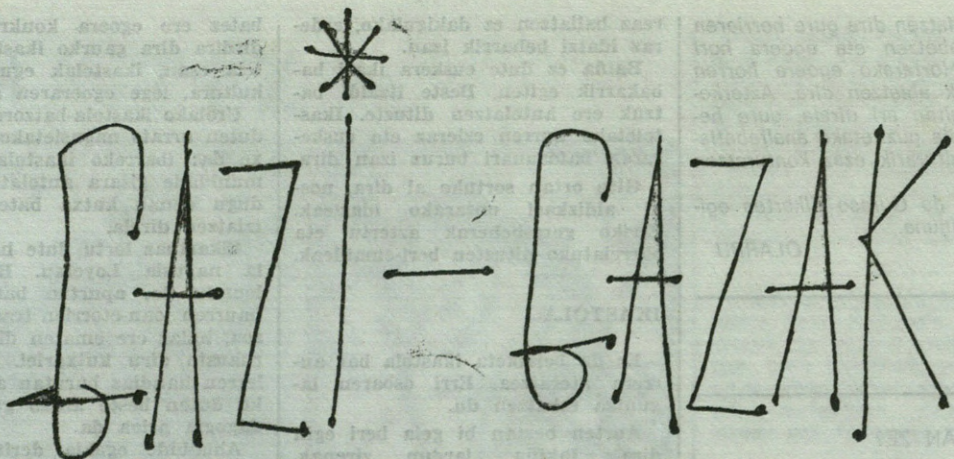
ANAITASUNA

bea izango ote? Lehen bezala erri-gizonaz eta erriar kezkatuz osatutako talde aiek noiz asiko eto dira osteria biltzen? Beharrezkoa da SIADEKOKO argibidei jarraituz erriko gauzak erabakitzea.

ALFABETATZEA

Aurrera doa alfabetatze lana Asarte-ereto eta ostegunero bildu ohi da talde bat euskera ikasteko Gogotsu gainera. Ezin gintezke geure izkuntzan ezjakin izan. Landu beharrean gaude. Ez dezagula, geu-

GABON - GABONETAN

Ez da erreza au sinistea: Gabonak gainean doguzala barriz.

Alan bada, Eguberriren, den-denoi. Barriz be, "gaztaña zimelak jatera?". Intxaur saltza iruntsiterat? Marraskilloz eta aza-lorez este ta sabelarte guztia itxututera? Arroz-esnez, ok egitera? Amabost egunerako gexotutera?

Ez dot uste alakorik egingo dozu. Gauza biguntxoagoak eta egosgarriagoak maukatuko dozue zala uste dot. Ondo egingo dozue! Denganiñoak geiago baidaki, zarra dalako, denganiño dalako baiño.

Beraz, au-xuri izan zaiteze, geiagokirik egin gabe.

Aro bakotzak ekarri oi dauzan aldakuntzak, onerako diranean artu!

Txarrerako diranean utzi!

Ganorazko edari bizitxoagoarekin, zurrutadaxo bat edo beste egin zeinkie, egunari berea emoteko. Kantatxu bat edo beste be bai, atsegiña azalduteko. Ez galdu gizadiak daukanik pitxirik ederrena: Umorea.

"Ikusirik dok aita barrezka ta ama poz-atsegiñez". Ori bai! Guraso zarrei giro alala opaldutea ederra benetan!

"Ez eragin, mutil, aureko tanbolifiari". Ez dot esango gaztaña

zimelak txarrak diranik, baiña zuek dakizuezan beste zertxo asko gozoagoak eta egoskorragoak dirala, bai; eztiagarriagoak eta estegarriagoak.

Onetan, aro batetik bestera sortuten diran aldakuntzak obra doazala autortu bear, ta obeari eldutea, bidezko. Txarrak be sortu dirala? Orreik utzi alde batera; onari eldu ta xegi aurrera! "Drogaditos"ik, ez daitela izan gure artean. Naste orreik, bizitza laburtzen baidabe. Neurritz egiten diran jan-edena, luzatu.

Esan dot: Onari eldu ta txarrari, bultza.

Otoitzak, onak dira. Orreik be alditxu baten luzeegiak ziran. Zenbat ordu alperriko "ora pro nobis" esaten! zer esaten genuan ez genekiela!

Tereze doneari, egun batez, zaldun andiki batek, dei egin eutsan bere etxera, eperrak jatera. Joan egin zan, eta mauka-mauka, jan.

—Zelan ausartu zara ori egiten? —esan eutsan bere lekaime-etxeke buru zanak.

—Errezau bear danean, errezau bear dalako. Ta eperrak jan bear diranean, jan egin bear diralako.

Orregaitik-edo Gabon-gabeen Iñaxioren ate-aurrean kantari pillia eder batek ots-egin eutsonean:

—Kantatu ala errezatu!?

—KAANTATU!! —erantzun eutsan.

Bapatean, bizikiro ta alaitsu abestu eben kantariak.

Abestia amaitzean, Madalen, bere emaztea, onela jardun zan:

—Ooo! Gabon egunaren gozotasunak! Egun eder xamurragorik! Egun alaiagorik? Ez leiteke beste bat. Kesus Aur maitagarria munduratu zan egun zoriontsua! Kristo gure Salbatzailea sortu jakun egun bedeinkatua! Kanta gozuak! Jardun baketsuak! Egun itxaropentsuak! Senditarteko ezti gozoa ausnartzeko berebizikoak!

Bai, abestu egizue gazteok! Kanta egizue, arren, nire biotz au pil-pil jartzen deustazue pozaren pozez-ta!

Kanta egizue bai, bake onean zatotzen gazteok; su-ondoan bor-bor daukadazan janari bikaiñak bigun eta goxoago jartzen deustazue nire biotz au-ta! Kantau egizue, bai, kantau!!

Geu be, egun oneitan, alkartasunaren giroak sortzen dauan maitasunean egosi gaitezan, bigunduz, gozotuz ta alkar laztanduz

Urte zarreko gora-berak aztertuz eta Urte barrirako asmo sendo zinduk ofarrirituz.

Kaixio mutillak! Biotzez, ZORION irakurle guzti-guztioi!

ABELETXE

Mito, mito gerala, baditeke.

Eta zuek zergatik eskatzen dizkiguzue autoak eta arropak?

Aurraren Ederra

(«Orra, Mari Domingi» bezela)

Gabaren pozkarria, guk gaur deguna!
Jainkoaren Semea jaio zaiguna!
Jainkoaren Semea jaio zaiguna,
gabaren pozkarria, guk gaur deguna!
—Jose! Jose! begira Aurraren ederra!
—Maria! Maria! edertasuna ber-bera...
Eta aingeruak aintza-kantari

gure Jainkoari,

egan lurrera,

Kanpai-otsa Belen'en, tin-tan, tin-tan-tan;
Jesus jaio zaigula bart amabitan...
Jesus jaio zaigula bart amabitan,
kanpai-otsa Belen'en tin-tan, tin-tan-tan...
—Jose! Jose! begira Aurraren ederra!
—Maria! Maria! edertasuna ber-bera...
Eta aingeruak aintza-kantari

gure Jainkoari,

egan lurrera,

egan lurrera...

Lekuona'tar Manuel'ek

CARTA NEVADA

"BOUQUET" FREIXENET

eguberriako txanpaña...

"freixenet" alajaña...

Gipuzkoarako ordezkari bakarra

Casa Armendáriz

Herrera Auzoan

Donostia

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak, 75 urte betetzean, orain arte bezela, gure Probintziaren alde lan egiten jarraituko duala adierazten die Gipuzkoar guztiei.

"Zorionak eman"

TXARTEL
AUTOADHESIBOEZ

aurtengo
eguberritan.

Euskeraz eta
erderaz

irudi
batzuek.

JARDINES, 10 • TEL. 246031 • BILBAO-5
BALMES, 6 • BARCELONA-7

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN-EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gasteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alcantara, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

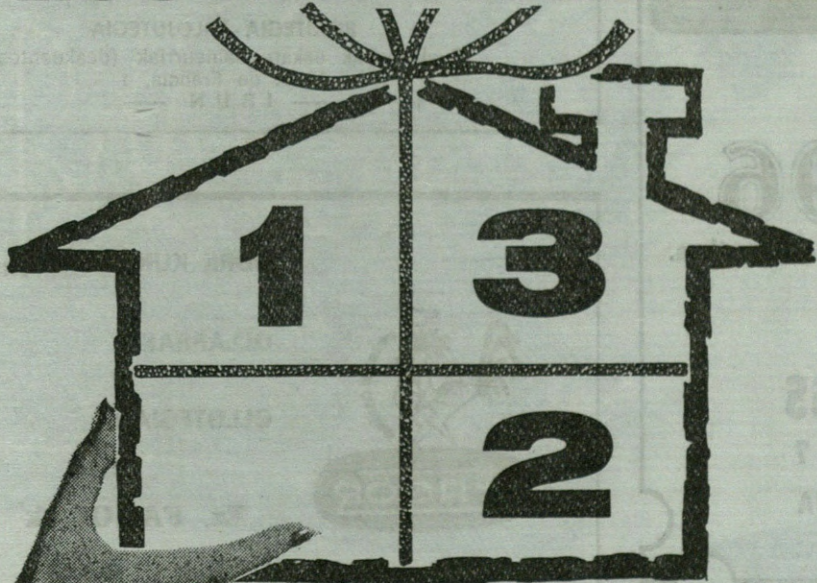
Asteen iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Ceruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B. Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723
Aptdo. 1381

EGUBERI ZOZKETA

**3 ETXE
BIZITZA**

● diru-jartze-epea: lotazilla'ren 31 arte.

DONOSTI'KO

ERRI-ETXE'KO

AURREZKI KUTXA

MAITASUNA

Bizkaian eta Nafarroan bi Gotzai berri

Agintarien jokabideak agirian salatzea, ez da pekatu; aien ekintzen iritzi errespetagarria ematea, mendekoen eskubide bat da; bear dan begirunez, Agintarien jokabideak aztertu eta epaitzea, erriari eta agintariei zor zaien zerbitzu bikain bat da.

Agintarientzat kalterik aundiena, beren eginkizunetan, gu mutu gelditzea da; bear añaiko ardurarik gabe, jokatzeko bidean uzten baititugu; Erria zerbitzatu bear duten agintariak, erri orren iritzia jakin bear dute; errigintza ez da agintarien egite utsa; guziena da. Giza-eskubideen arteko bat auxa da: "Agintarien jokabide eta ekintzak aztertu eta kritika egin aal izatea".

Elizako Agintariei buruz, berdin diogu. Kristau guziok osatzen degu Eliza; Eliz-gintza Jainko Erri osoaren eginkizuna da; guziok degu erantzukizuna: Aita Santu, Gotzai eta kristau soillez. Gizonak dira Eleiz-agintariak eta beti ezin asma dezakete; Kristoren Espiritua aiengan bezela Jainko Erriaren semeengan izan ditek; Errespetagarri zaizkigu Gotzai eta Aita Santua; mendeko gaituzte; gure agintariei ordea zor aundi bat diegu: "GURE IRITZIAREN ZORRA, GURE KRITIKAREN ZERBITZU ERRESPETAGARRIA".

Zoritxarrez, denbora luzean, kristau soilla, aur uts, zakur mutu, arat-onat erabiltzeko bildots gaixo bat izan da. Erantzukizun osoa Agintarien eskuetan zegoen; erriari menpetasuna baizik ez zitzaion eskatzen.

Batzar Nagusiaz geroz besterik da. Kristoren naiaz, Aita Santu eta Gotzaiek ditugu Agintari. Bakarka ezin dezakete agintaritzaz aurrera eraman; erriaren Espirituak lagundu bear die eginkizun latz orretan; beren jokabide eta ekintzen iritzi-kritika errespetagarria zor diegu.

Jainko erri eta bere Agintariei zerbitzu bat egiteko asmotan doakizu nere iritzi au.

—oOo—

Nafar erri eta Bizkairako bi Gotzai berri izendatu dizkigute: Jose Mendez Alonso Andaluztarra Iruñerako eta Jose Añoveros Ataun, nafarra, Bilborako.

Guztiz errespetagarri zaizkit bi Gotzai auek; dirudienez iriki eta aurrerakoi dira; Añoveros Jaunak Cadizko zuzengabekeriak zenbait irakurgaitan agertu dizkigu. Biek dirudite zanpatutakoen alde jokutzen dakitenak.

Nerekiko ordea, ez bat eta ez beste dira Euskal Errirako egokiak; Añoveros Jaunak ez daki euskeraz, naiz eta nafartarra izan eta ainbat gutiago Mendez andaluzak.

Bi Gotzai auen nombramentuekin, Nafarroako eta Bizkaiko euskaldunen eskubideak zapalduak izan dira. Euskera eta erdera dakiten apaizen artean, Ez ote zegoan Gotzai izateko gai izan zitekeanik?

Amaitu zan Batzar Nagusia amaitu baita azkenengo Sinodoa ere. Bi Batzar, auetan garbi erakutsi ziguten, Justiziaren aldetik, Elizak erri bakoitzaren etnia, izatea eta izkuntzak aintzakotzat artu bear zituela. Justizia munduan, gaia erabilli dute Gotzaiek Sinodoan. Bai gauza bikainak esan ere zapalutako errien alde. Elizak izan bear omen du ankapetuta dauden erri oien ama gozoa. Or ditugu Pacem in terris eta Populorum progressio. Zertarako ainbat erakutsi bikain? Arnas-estuan dago gure erria. Il edo bizi gure euskera. Zapalutakoen Eliza izatea omen dagokio gure Elizari; bitartean euskerarik gabeko Gotzaiek bialtzen dizkigute Bizkai eta Nafarroara. Penagarriagorik...

—oOo—

Jainko Erri osoak omen du erantzukizuna Elizan. Orixe erakutsi zaigu Batzar Nagusian. Erriaz bat egiñik erabilli bear dutela agintaritzaz Gotzai eta Aita Santuak. Bizkai eta Nafarroako Gotzaiek egiterakoan, gure Eliz-Agintariak ez dituzte aintzakotzat artu Bizkai eta Nafarroako apaiz eta kristauak... Gotzai berria zala eta Iruñe aldean zalapartaren bat sortuko ote zan beldur zan jendea; Larrauri, Iruñeko Gotzai lagungtzaillea oso maite zuen Nafar erriak, naiz eta euskeraz jakin ez; Erriaren gora beeretan erriaren alde joketzen zekian gizona baitegu Larrauri Jauna. Laisterka artu du Mendez Jaunak Iruñeko Gotzai-alkia. Erromako Agiriak iritxi aurretik egin zuan Katedralean bere sarrera. Batikanoko Telegrama baten bitartez eman zaio bear zuen baimena. Kezkati ziran itxuraz gure Agintariak.

Añoveros Jauna ez da oraindik Bizkaian agertu; Bizkaian apaiz eta euskaldun asko larritasun bizian arkitzen da. Ezin onartu euskerarik gabeko Gotzaia. Beldur naiz Bizkaitar askoren begietarako Ama-Eleiza ugazama triste bat izango ez ote dan. Negargarria benetan.

Apaiz eta Gotzalak izendatzerakoan, noiz eldu bear ote zaio apaiz eta erri bideari? Egun aundi ori datorren bitartean, zergatik ez eman tokian tokiko Gotzaiek? Zergatik ez eman erri orri bere izaera eta izkuntza maite dituzten Gotzalak? Goikoen jokabide auekin, ez ote da aspertu eta nazkatuko gure apaiz eta Erria? Zenbateraino pazientzia eskatzen zaio gure Erriari?

Diplomaziaren bidez izendatuak izan dira Bizkai eta Nafarroako Gotzaiek. Gurutzea eta ezpata urteetan bat egiñik izan diran tokietan, diplomazia bidea bat batean puskatzea zailla dala kompenitzen dut. Gauza guztiek bere asiera bear dute ordea. Noizkorako Elizaren askatsuna? Noizkorako bakoitza bere bidetik ibiltzea?

Euskal artaldeek, naiz Bizkaian, naiz Nafarroan, ez ote zuten merezi euskaldun Artzairik?

BYASS 96

gizon
batek
esan
du!

TAPOI BETEZINEZKOA

Gipuzkoako Ordezkaría: Lugariz Auzoa - Gurutze Taldea, 7
Urrut. 413994 - Apd. 1374 - DONOSTIA

brandy
BYASS 96

Ardo aukeratuetatik lurrindua. Koska berezikoa.

GONZALEZ BYASS

ESKEINTZA AUNDIA

Bío-Bilore

Karearen - kontrakoa

5 Kiloetako Tanborra

Zeuk aukera zenezaken erregalia,
berehala jaso dezakezu.

Bilore ERREGALO GUZTIEN
EGON - LEKUA

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

Euskaldunak eskatu salneurriak (deskuentoa)
Avda. de Francia, 1
— IRUN —

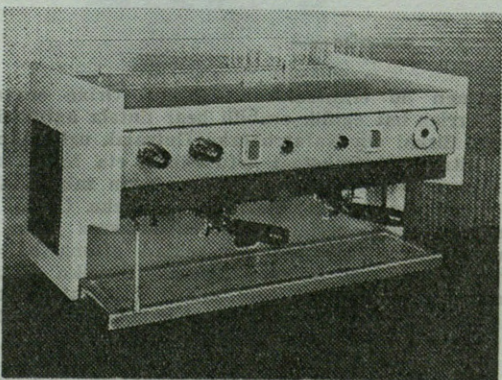
NORK KUKURRUKU!!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR,ek

sukaldian

ONEX

Kafetera makiñetan dizdira berri
bat sortu nuan etxea

Plaza Diputación, 2 - Urrutizkiña: 55 7 54

Errenderi

(Gipuzkoa)

B

BIURRARENA

- Exkabadoraen salketa eta konponketa.
- Karga lanetarako kutxare bereziak.
- Konponketak bertan egiten dira, ekar-eramaten ibilli gabe.

Landola eta ofizinak: Zamalbide Auzoan
Urrutizkiña: 354034 - 35 **ERRETERIA**

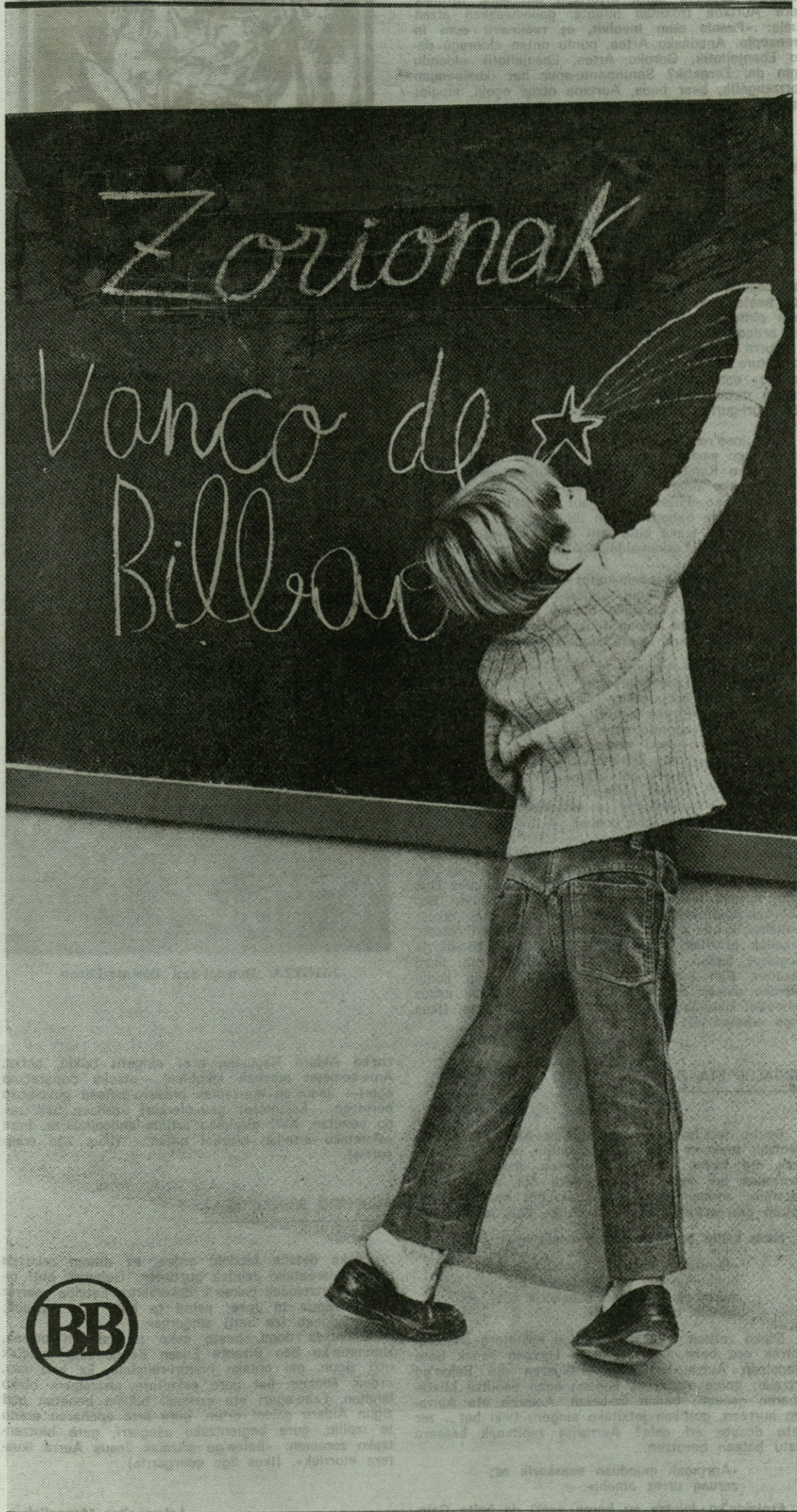
Salmenta: Ergobia Auzoan, 2
Urrutizkiña: 35 92 07 **DONOSTIA**

**DEMAG
RICHER**

Comercial *Pagosa* s.a.
COMERCIAL DE MAQUINARIA

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

DROGAZALEAREN MUNDUA

MUNDU EZEZAGUNA

Drogak ez du aurpegirik, ez izen propiorik. Drogazaleak bai. Hile luzea, begi-papoak, begi koloregabeak, antioju beltzak, expain lehorrak...: hola emanez gero, aurpegi ezaguna egiten zaigu. Apostua ere egingo genduke, drogazalearen aurpegia dela. Eta halere, ez dakigu ezer gizon eta emakume honi buruz. Drogazalearen "portrait-robot" hau ez da aski. Baliteke egiazkoa ez izatea ere.

Drogazaleak taldeka biltzeko joera du. Elkartasunaren beharretan dago drogazalea. Bere larriduran elkartasuna behar du, eta atseginen ere. Taldean bere izularria, bere bihotz-kezka, bere "bekatua" urtu, gesaldu egiten da. Horregatik hain zuzen, talde hori ez da pandilla bat, komunitate bat baino. Drogatzaleak badu bere rituala ere.

Talde guztiek ez dute ez bizitasun ez elkartasun bera. Esate baterako, H (haschisch) erretzaleen artean taldea zabala da, eta itxia heroina-zaleen artean.

HIZTEGI BEREZIA

Droga lortzeko legetik kanpo ibiltzera behartuak daudenez gero, drogazale ez direnak engainatzeko estrategia dela hiztegi hau pentsa lezake irakurleak. Ez dut uste hala denik. Ez ote bere esperientzia erabat apartekoa delako, eta esperientzia hori azaldu nahi luke telarik gure hiztegiak ez dielako balio? Psikiatrek, drogazaletasunaren fenomenoaz aztertzerakoan, garrantzi handia eman ohi diote hiztegiari. Zenbait hitz hauta dezagun.

SHOOT: ziztada, injekzioa. Berdin **FIX**.

ZULATU: drogatu.

FLASH: atsegin bortitza, droga sartzerakoan.

FLIP: droga-falta.

ZALDIA: heroina.

H: haschisch.

HAD DRUGS: droga gogorrak (heroina, anfetaminak, etc.).

CANNABIS: droga "bigunak" (haschisch, kif, marijuana, etc.) ematen duen landarea.

BELARRA: marijuana.

ACID: L.S.D.

SPEED: anfetaminak.

JOINT: haschisch-zigarroa.

FLIPPER: egan egin, droga hartu ondoko euforia sentimentua.

BI TESTIGUTZA

—"Emagalduta gisa neure burua saldu beharra izan dut, egunero

Joen Mari Torrealday

nere "paketetxoa" izan ahal nezan. Hiltzen dela? Bai, badakit. Baina drogazale askok heriotz-mota horixe bilatzen du. Bizitzari higuina, nazka, hartu diote..."

—Hogeiren bat urteko neska batek Frantziako telebistan (71.X.28).

—"Hastapenean, arnas falta bezala senditzen da. Eta gero penak. Giltzurrunak, izterak eberezki... Hankak moztuko balizkidate bezala!... Eta gero, bular-auspoak, sudurra... ezin da arnas-hartu, ahotik izan ezik. Ikusten duzu, ahotik behar dut beti arnas-hartu... Izugarria da, ezin dut gehiago hitzegin..."

—Gizon gazte batek Frantziako teebistan (71.X.28).

DROGA DEMOKRATIZATZEN

Droga ez da jaio berria. Indioen zibilizazioak ezagutu du, eta sagaratu egin du ritotan sartuaz. Arabek eta Ameriketako beltzek gosea kentzeko erabili dute. Gure zibilizazio honetan, zenbait idazleak, komeriantek, pintorek, "artista" izenaz ezagutzen ditugunek alegia, erabili izan dute asmamena bizkortzeko. Deportisten artean, orain urte batzuk, drogak sortutako esamesak ez ditugu ahanzi.

Baina, hara: kasu guztietan, edo urrutiko fenomeno zen, edo talde berezi eta mugatu batzuen. Gaur, ordea, drogak mundu guzira ukitzen du, belaunaldi guziaz, gizarte-maila guztiaz, lanbide guztiaz: zenbakiak eskutan hor azaldu zaigu telebistan estadistikagile bat.

Drogazaletasunaren fenomenoaren beritasun bat haxe da hain zuzen, drogazaleak herri-maila soilean aurkitzen direla: langile-emeak, komertziantek, semeak. Frantzia, estudiantek % 25 bakarririk dira. Galtzako % 75 hori maila eta lanbide guztietan bilatu behar da.

DROGAZALEAK GAZTE OTE?

Drogazaletasunaren belaunaldi-borroka ikusi dutenak asko dira. Tokikomano gehienak gazte dira.

Estadu Batuetan, % 60 ek 30 urtetik behera dute, 1970 urtean, heroinaren ondorioz hildako 1.100 pertsonen artean, 224 hamalau eta hemezortzi urte tartean ziren.

Frantzia (LE MONDE-k argitaratu duenez), azken urte honetan galdetutako toxikozaleen artean % 90 ek 25 urtetik behera dute eta % 40 ek 19 urte edo gutiago.

JOSE ZINKUNEGI' REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

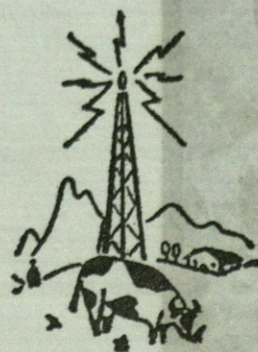
BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros

Municipal de San Sebastián

Benen baneko azilyak
Ongarri ta abonok
Belar Zuloak

Erosel edo berritzeko diru aurreratzeak

Baserri, lur-treenak ta aber

Torelavega'ko Perira Joan etorriak

JESUS-en JAIOTZA

GURE ELIZETAKO ARTE - LANETAN

ARTEA TA EBANJELIOAK

Ebanjelio Santuak, Jesus'en bizitzako gertakariak esatean, askotan urri-antxa ibilli oi dira. Bear bada, guk nai baño urriago ta xuurrago, batez ere Jesus'en Aurtzaroko gauzetan.

Ortikan sortu da, artistak, gertakari oiek agertu nai izan dizkigutenean, ebanjelioak baño zenbait zertzelada ta detalle geiago ipintzea berak beren sorkarrietan. Gauza ori argi asko ikusten degu, Jesus'en Jaiotzako Misterioan. Gure Aldareetan ditugun Eskultura-lanetan, adibidez, arkitzen degu zenbait detalle, Ebanjelioetan ez dagonik. Izan ere, Arteak ba du bere mundu. Ori bai, guk ez degula naasi bear Artearen mundua, Ebanjelioaren munduarekin. Arteak ez da Ebanjelioa.

Ez gaitzelaz, beraz, asalda —norbaitez asaldatu diran bezela— gure Elizetako Arte-lanetan Ebanjeliotik kanporako zenbait gauza arkitzen badegu, adibidez, Epifaniako Gertakarian «iru Errege». Egia da, Epifaniako Mago aiek, Ebanjelioak ez diola, ez Erregeak ziranik, ez iru ziranik ere. Ala ere, gertakari ara Arteak adierazi nai izan digunean, Erregeak jarri dizkigu, eta iru gañera. Artearen mundua da guzti ori. Mundu zoragarria, mundu ameslaria: gauzak nolazpait adierazi bear, eta olako amets-modura eratzen ditutana. Zefil kalte egin dio, ordea, ifioiz, Artezko amets polit batek? zein ez da poztu ifioiz Artezko sorkari baten aurrean?

JAIOTZA ERA ASKOTAKO

Euskalerrian ditugun Jaiotzarik zaarrenetan bat, Deba'ko Elizako Ate Nagusikoa da (gotikoa); eta Gazteiz'ko Ketedraleko Ate Nagusikoa bestea (gotikoa); bañan danetan zaarrena (romanikoa) Estella'ko San Migel Elizako Ate Nagusikoa degu. Eta, arritzeko gauza: antziñako Jaiotza oietan, Ama Birjiña oiean etzanik ikusten degu. Geroztiko Jaiotzetan eserita edo belauniko bezela, oietan oe apañean etzanik.

Ebanjelioak, esan, ez diote ezer puntu ontaz. Artistak beren gisa osatu dute puntu ori. Antziñakoak modu batera, eta geroakoak bestera. Aiek, gauza, oituago bezela emanaz; eta besteok, ez-oituago bezela.

DEBA'N

Beste detalle bat. Antziñako Ate Nagusi oietan (XII gizaldikoa bait da Estella'ko, eta XIII-XVgoak besteak) Jesus Aurra troxatua, paxatua dago-oialetan, burua ez beste dana bul-bil egiña. Eta beste detallea, Deba'koan Ama Birjiñak bere eskuetan zutik bezela

JAIOTZA. Motriku'ko Elizan.

erakusten duala bere mutiltxo paxatua. Estella'koan eta Gazteiz'koan, Aurra troxatua, oiaren aldameneko ganadu-askan dago etzanik, eta an, gain-aldeetik, Idia ta astoa amaska Aur jaiotzari. Naaskillo ikusgarria benetan: oe apain bat ikullu batean. Artistaen gauzak. Asko esan nai —dana esan nai— eta gero gauzak pillatu eign bear. Jaiotza ikullu batean, eta Ama oean. (Paxaen kontu orri buruz, gaur aurrak ez dira paxatzen; gaurko aurrak oñak aidean oi dituzte. Guk geurok ezagutu ditugu, ezik, aurrak, gerritik behera beintzat aurzapi ta oialetan troxa-troxa egiñak).

Orain, ori bai: Ebanjeliolarai gai ontaz galdetzen badiegu, Lukasek garbi artortzen du, Ama Birjiñak bere Aurtzoko troxatan bilduta, ganadu-askan etzan zuala: «Pannis eum involvit, et reclinavit eum in praeseplo. Antziñako Arteak, puntu ontan alderago dago Ebanjeliotik. Geroko Arteak, Ebanjeliotik aldentu egin da. Zergatik? Sentimentu-apur bat ikusleengan sortzeagatik, bear bada, Aurtzoko otzaz egoki, alegia; kantak dion bezela

«Otzak dardaraz dago gaxoa lasto pixkaren gañean».

Gauza guziak ba dute beren zergati.

ONATI'N ETA MOTRIKU'N

Beste detalletxo polita, Onati'n eta Motriku'n ikusten deguna da. San Jose kandela-argia esku batean, eta beste eskuarekin argiari alze-girizi egiten. «Detalle pintoreskoa» esango gendukeana. Ez bait dakigu, ordea, noliz sartua Jaiotzetan.

Aurra larru-gorrian, gure artean Italia'tik etorritako oitura bide degu: Erdi-Aroa bukatzean, «Renacimiento» esan oi dan garaiko artistak ekarria. Realismozko detalle bezela, Aurtzoko larru-gorri... Aur polita, guri-guria: orduko Arte-zaleentzako gai tentagarria...

San Jose'ren kandela-argia, ordea, ba zitekean aspalditxoago sartua gure artean. Onatiko Elizan, Ebanjeli-aldeko Kapilla eder aundian ikusten degu, ango XVI gizaldiko aldare eder aberats-abetatsean; eta baita Motriku'ko Elizan ere, gaur bazartua korupean dagon historia batean —leen ifioiz Aldare Nagusi zaararren puska izana bide bait da histori-reliebe polit ori, XVI gizaldi azken-aldeko Aldare zaararren zatia, alegia.

San Jose'ren kandela-kontu ori, antziñako erderazko ume-kanta batean arkitzen degu garbi-garbi: Oyartzun'en ifioiz Eskolako nexkak soka-saltoan kantatzen zuten kanta batean (guk emen euskeraz eman-go bait degu, bere izaera xume-xumeant):

—Aingeru ta aingeru:
Txilin-txilin-dron,
Salbatzalle;
Birjiña amatu
aur-min gabe.
—Jeiki zaitez, Jose;
piztu krisallu;
begira goi ortan
zenbat aingeru.
—Aingeru ta aingeru:
jaiotz dala Jesus!

San Jose'ren kandela-argi orrek —dakitenak diote-nez— Jaiotza gau illunean izan zala esan nai du, besterik ez. «Esan nai» bañan «Sentierazi nai»? Guk uste, Arteak olakoetan, historiaz gañera, beste zerbait sentimen ere gudan sortuerazi nai izaten duala; realismozko-edo sentimen xamurren bat gure biotzean. Artzaiak etorriak izaki, alegia, Salbatzalle jaiotzari ikustera; bañan, gaba izanik, ezin ikusi; eta, ikusi dezaten, San Jose'k kandela piztu... bañan ikullu edekiko aizeak argia itzali ez dezan, Santuak eskuz babesten kandela-argia. Benetan gauza ukigarria. (Ikus ingo edergarria).

ERNIALDE ETA GAINITZA

Beste detalle polita, Ernialde'ko Aldare Nagusiko Jaiotzak azaltzen digu. Jaiotza ontan, oso egoki, zeruak eta lurrak alkarrekin naasten dizkigu artistak (zorionez bai bait dakigu artista nor zan: Martin Zatarain, andoaindarra)... Zeruak eta munduak bat egiten ditu artistak bere lan ontan. Ikus nola.

Nere kanta batean nik ere onela nion:

«Bunbullun-bunbullun-bunbullunera;
bunbullun bat eta bunbullun bi;
Aurtzoko munduan seaskarik ez;
zeruan urrez amabi».

Olako zerbait adierazi nai digu eskultore andoaindarrak ere bere Jaiotza ontan. Lurrean Amak bere magalean Aurra larrugorri erakusten die Belen'go artzalai; goian aingeruak sallean egan dabilta Mixterioaren gañean; bañan be-beian, Amaren eta Aurraren aurrean, goitikan jektitako aingeru txiki bat... zer uste dezute ari dala? Aurraren zapitxoak brasero piztu batean berotzen...

«Aurtzoko munduan seaskarik ez;
zeruan urrez amabi».

Ernialde'ko Jaiotza au beraa ageri da baita Gain-

JAIOTZA. Ernialde'ko Elizan.

JAIOTZA. Donosti-San Bizente-Elizan.

tza'ko Aldare Nagusian ere: aingeru txikia, antxe, Ama-semeen aurrean kikobika —atzeko poparetxoa ageri— Jesus'en aur-zapiak brasero-gañean goxo-goxo berotzen... Eskultorez gain, olerkari azaltzen bait zaigu benetan, XVII gizaldiko artista andoaindarra, bere eskuetako arte-lan biozkoi ontan... (Ikus 2gn edergarria).

ANBROSIO BENGOTXEA

Olako detalle bitxiak, ordea, ez ditugu arkitzen gure Aldareetako Jaiotza guztietan. Geienak, beti oitutako zertzeladak bakarrik dakartzkite: Estalpe zaarra; Jesus, Maria ta Jose; astoa ta idia; eta artzaiak; eta goialdean (ez beti) aingeruak...

Olakoxea degu, beste asko ta askoren artean, Donostia'ko San Bizente Elizan Bengotxea aundiak utzi zigan, gai ontako histori-reliebea. Ez bait zan, ordea, edozein bat gure eskultore alkizatarra olako lanetan. Esku-ageri eta erregali bikaña benetan utzi zigan Aldare galant ortan, bere arte apañaren eredu ta ixpillu, gure begientzako asegarri, gure biotzen-tzako zoramen: «Belen'go artzaiak Jesus Aurra ikustera etorriak». (Ikus 3gn edergarria).

Lekuona'tar Manuel'ek